

Hur går det för de häckande fåglarna i Södermanland?

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Titel: Hur går det för de häckande fåglarna i Södermanland?

Utgiven av: Länsstyrelsen i Södermanland

Utgivningsår: 2022

Författare: Thomas Strid

Foto: Jens Morin

Diariennr: 9307-2020

Rapportnr: 2022:22

ISSN-nr: 1400-0792

Rapporten finns på: www.lansstyrelsen.se/sodermanland/publikationer

eller kan beställas hos Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping,

Tel: 010-223 40 00

Innehållsförteckning

Förord.....	4
Sammanfattning	5
Inledning.....	7
Metodik.....	8
Beräkningsmetod	10
Miljöindikatorernas trender	12
Levande skogar	12
Ett rikt odlingslandskap	17
Levande sjöar och vattendrag.....	20
Myllrande våtmarker	22
Ett rikt växt- och djurliv	24
Populationstrender för Sörmlands fåglar	25
Förändringar av fågelfaunan	57
Referenser	59

Förord

Sedan 1998 har årliga fågelinventeringar utförts i hela Sverige, i regi av Lunds universitet, de så kallade standardrutterna (fågeltaxeringen). Denna inventering är numera en samverkan mellan Lunds universitet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna som ett led i miljöövervakningen och en del i arbetet med miljömålen.

Inventeringen i Södermanland utförs i första hand av lokala ornitologer som varje år tar på sig arbetet med att inventera en eller flera standardrutter med samma metodik, år ut och år in. Resultaten från dessa inventeringar i Södermanland har nu sammanställts så att man kan analysera och få en bild av de regionala förändringarna i miljön samt för att kunna se trender i hur några miljömålsindikatorer utvecklas. Dessutom kan vi se hur fågelfaunan, av 96 arter, utvecklar sig i länet. Vilka arter ökar, vilka minskar och vilka arter har en stabil utveckling?

Denna rapport är den första stora sammanställningen efter över 20 års fågelinventeringar med hjälp av standardrutter i Södermanlands län. I rapporten kan vi också se hur fåglarna i Södermanland utvecklas i jämförelse med landet som helhet. Visserligen är orsakerna till resultaten komplexa men fåglar är snabba och bra indikatorer på förändringar i miljön och därför finns här viktig information om förändringar i vår omgivning.

Förhoppningen är att materialet kan användas som ett stöd i arbetet med miljö- och naturvård i alla samhällets sektorer.

Sammanfattning

Miljöövervakningen av fåglar i Sverige påbörjades 1996 då fågeltaxering med standardrutter lanserades. Standardrutterna lades ut i ett rutnät på kartan med en inventeringsrutt vid varje 25 km avstånd från varandra i alla väderstreck. Detta gav en total mängd av 716 rutter i landet, varav 13 av dessa rutor hamnade i Södermanlands län.

Inledningsvis var intresset att inventera relativt svalt hos ideella fågelskådare och knappt en tredjedel av rutterna inventerades de första åren. Men efter millennieskiftet har intresset tagit fart och numera inventeras minst 60 % av rutterna årligen.

Trender för fåglarnas utveckling finns från år 1998. Men eftersom relativt få rutter inventerades de första åren så visar vi trender och utvecklingen för fågelfaunan för Södermanlands län från och med år 2002 då ett större och bättre inventeringsunderlag finns tillgängligt. Inventeringarnas resultat kan idag påvisa trender för hela 96 olika fågelarter som häckar i Södermanlands län under perioden 2002-2018.

Resultatet av beräkningen av trenderna visar att 20 fågelarter har minskat och 22 arter har ökat. För de övriga fågelarterna har det inte kunnat beräknas några signifikanta trender, eller så har de varit stabila under den tidsperiod som beräknats. De arter som minskat allra mest kraftigt har varit ejder, rödvingetrast, ängsoplärka och grönfink. Alla dessa arter är nationellt rödlistade. De arter som istället har ökat allra mest är grågås, sångsvan, trana, stjärtmes, gärdsmyg, steglits och domherre. Huvudsakligen följer fågelarterna i Södermanland de allmänna trenderna för fåglarna i Sverige som helhet.

Utifrån resultaten av de olika fågelarternas trender har statistiska beräkningar gjorts utifrån i vilka livsmiljöer lever i. På så sätt har man kunnat få fram trender för de olika miljö kvalitetsmålen som det hänvisas till är de nationella miljömålen: *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar*, *Storslagen fjällmiljö* (ej relevant för Södermanland), *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Resultaten för Södermanland visar en svag med dock statistiskt säkerställd positiv trend för miljö kvalitetsmålen: *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*. För miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* finns ingen säkerställd trend. Det finns här vissa avvikelser jämfört

med de nationella trenderna. Detta gäller att vi istället ser en nationell negativ trend avseende *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Inventeringarna planeras fortgå kommande år och fortsatt ge möjlighet att analysera hur fågelfaunan i både Södermanland och landet som helhet utvecklas. Resultaten kommer därmed även fortsatt kunna utgöra ett mycket viktigt underlag för att analysera förändringar både för enskilda arter och deras olika livsmiljöer.

Nämnas kan även att det förutom häckfågeltaxeringen som redovisas i denna rapport dessutom inventeras cirka 300 vinterpunktrutter och cirka 110 natttrutter i landet. Därtill vinterräkning av övervintrande kustfåglar samt tran- och gåsräkning under hösten. Även dessa inventeringar kommer få ett allt större underlag som likaså kan ge viktig information om förändringar av vår fågelfauna.

Inledning

Södermanland är ett län och har en stor variation av olika naturmiljöer vilket ger förutsättningar för ett rikt fågelliv. Huvudsakligen utgörs länet av lågland med få områden som ligger över 100 meter över havet. Landskapet utmärker sig genom en småkuperad terräng med många större och mindre skogbevuxna höjder. I den lägre terrängen finns sjöar, ibland av torvmossar eller lerslätter som är uppodlade som åker. Den enda större slätten är Vingåkersslätten söder om Hjälmarén. De största sjöarna i Södermanland är Mälaren och Hjälmarén vilka delas med grannlänén. Den största sjön som ligger helt och hållet i landskapet Södermanland är Båven. Bland övriga stora sjöar kan nämnas Yngaren, Långhalsen, Tisnaren (på gränsen till Östergötland), Öljaren och Viren. De största åarna i Södermanland är Eskilstunaån och Nyköpingsån. Södermanland har en omfattande skärgård, bestående av dels den sydliga delen av Stockholms skärgård i norr och dels den skärgård som ligger utanför stora delar av den övriga Södermanlandskusten.

Sedan år 1996, då häckfågeltaxeringen med standardrutter lanserades, har standardrutter inventerats i hela landet. Standardrutterna lades ut i ett rutnät över landet med 25 km:s avstånd från varandra i alla väderstreck vilket gav en total mängd av 716 rutter. Tretton av dessa rutter hamnade i Södermanlands län. De första åren var lite av en uppstartsperiod för metodiken. Sedan 2002 finns dock tillräckligt mycket information från inventeringar så att det nu är möjligt att få ett mer statistiskt säkert resultat.

Inventeringarna från Södermanlands län har utförts av länets fågelskådare, huvudsakligen av lokala ornitologer. Inventeringarna koordineras av svensk häckfågeltaxering, Lunds universitet, i samverkan med Södermanlands ornitologiska förening och Länsstyrelsen i Södermanland. I denna rapport presenteras den första sammanställningen av resultaten för Södermanlands län.

Denna rapport tar upp populationstrender för Södermanlands fåglar vilket bygger på standardrutternas inventeringsresultat och jämför dem med respektive arts trend i landet som helhet. Det finns dock andra fågelinventeringsmetoder, som också skulle kunna införlivas, men de utförs i en mindre skala så det regionala resultatet blir därför något mindre tillförlitligt. Inventeringar som sommarpunktrutter och vinternattrutter är andra metoder som med tiden troligen kommer att införlivas vid trendberäkningar för fågelpopulationerna i länet.

Det mångfacetterade landskap som idag finns i Södermanland är till påtaglig del skapat och påverkat av mänsklig aktivitet. Jordbruksmarkerna var en gång i tiden lövskogar, vattendragen är till stora delar rätade eller dämnda för småskalig vattenkraft, våtmarker och sjöar sänkta eller utdikade och skogarna är huvudsakligen produktionsskogar med planterad tall eller gran. Samtidigt har många naturvårdsåtgärder gjorts med bland annat återskapande av hävdade strandängar och våtmarker. Inventeringar av fågelfaunan i länet kan då vara ett sätt att följa miljötillståndet och hur det går för olika livsmiljöer. För att göra detta har svensk häckfågeltaxering även arbetat fram metoder som är kopplade till det svenska miljömålsarbetet. Även dessa resultat redovisas i denna rapport.

Metodik

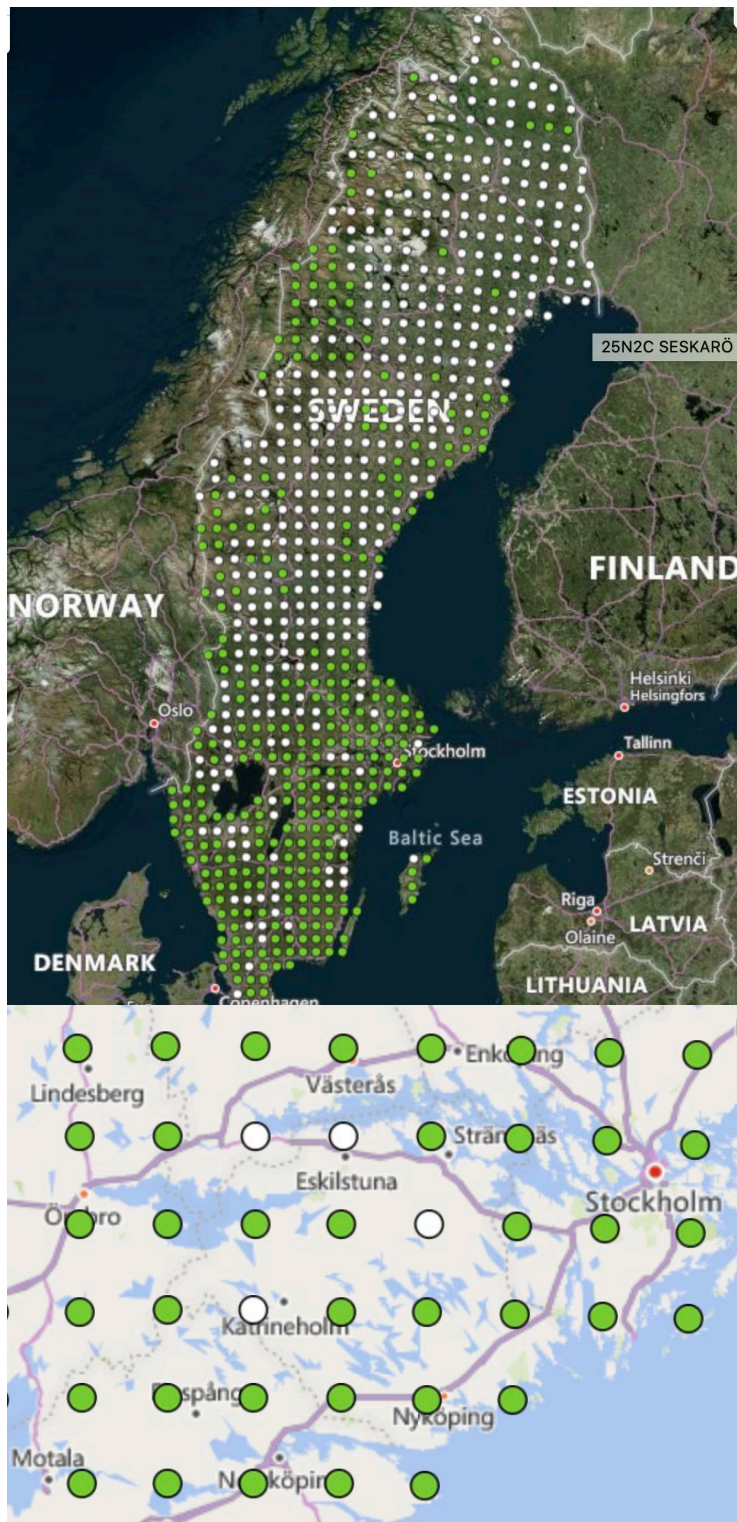
Häckfågeltaxeringen med standardrutter är en nationell miljöövervakningsmetod framtagen av Sören Svensson vid Lunds universitet. Idén föddes på 1990-talet men togs inte in i storskaligt bruk förrän kring 1996 för att sedan starta upp ordentligt två år senare. Standardrutterna ligger i ett rutnät över hela landet där inventeringsrutorna ligger med 25 km:s avstånd från varandra i alla väderstreck. På detta sätt finns standardrutter placerade slumpvis i alla geografiska delar och med jämn spridning i hela landet. Rutorna är formade som kvadrater med 2 kilometer långa sidor och är totalt 716 stycken i hela landet varav 13 i Södermanland (figur 1).

Rutorna är indelade i åtta linjer och åtta punkter. Linjerna är vardera 1 km, som ska inventeras i lugn takt genom att inventeraren vandrar utmed linjen i en hastighet av cirka 30–40 minuter per kilometer. Alla fågelarter som syns eller hörs under inventeringstiden på linjerna eller punkterna skrivs ner. De åtta inventeringspunkter, med punkt ett i det sydvästra hörnet, är belägna med en kilometers avstånd från varandra utmed den 8 km långa inventeringsrutten. På dessa punkter ska man stanna 5 minuter för att lyssna och titta efter alla fåglar som man ser eller hör. En standardrutt tar omkring 5–6 timmar att inventera, ibland något längre tid om terrängen är tuff eller om det av olika anledningar blir transportsträckor, till exempel runt en vik eller för att passera en större å. Detaljerade beskrivningar av inventeringsmetodiken finns på Svensk häckfågeltaxerings hemsida: (www.fageltaxering.lu.se/).

Förutom häckfågeltaxeringen som redovisas i denna rapport inventeras dessutom cirka 300 vinterpunktrutter och cirka 110 nattrutter i landet. Även vinterräkning av övervintrande kustfåglar samt tran- och gåsräkningar under hösten.

Foto: Grönfinken är en av de fågelarter som minskat mest i Södermanland och landet som helhet under perioden 2002-2018. Arten är idag rödlistad som starkt hotad (EN).

Figur 1. Här visas var standardrutterna är belägna i Sverige samt i Södermanland. Gröna prickar anger bokad rutt och vit cirkel anger obokad rutt. Är man intresserad att boka en rutt gör man det på Svensk fågeltaxerings hemsida <http://www.fageltaxering.lu.se/inventera/metoder/standardrutter/bokning>

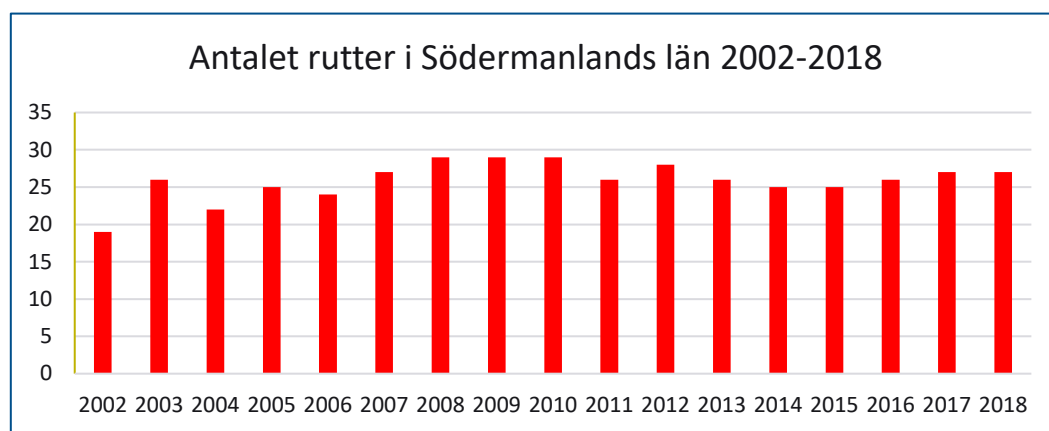
Beräkningsmetod

De indexberäkningar som rapporten presenterar har genomförts av Martin Green vid Svensk fågeltaxering. Metoden som använts kallas TRIM, och är ett

index utvecklat i Nederländerna som passar bra för inventeringsdata från fågelrutter. Det kan bland annat hantera sådant som att ett års data inte är oberoende av föregående års, att fåglar ofta uppträder i större ansamlingar och att inventeringsrutter ibland inte inventeras varje år.

Den som vill veta mer om beräkning av TRIM-index kan läsa i den årliga nationella rapporten om fåglarnas populationsutveckling (Lindström & Green 2013) eller besöka Svensk fågeltaxerings hemsida (www.fageltaxering.lu.se/).

Beräkningarna för utvecklingen av Södermanlands fåglar i denna rapport bygger på inventeringar av standardrutter som skett i länet och länen närmast runt Södermanland, under perioden 2002 till 2018 (figur 2). Detta eftersom det från år 2002 inventerats så många rutter årligen att materialet i allmänhet blir mer robust när det gäller regionala analyser, även när vi använder oss av sammanslagningar av län. År 2002 sammanfaller också med året då många Länsstyrelser började ge aktivt ekonomiskt stöd till standardruttsinventering i de egna länen. Detta år används också som startår för de miljömålsindikatorer för biologisk mångfald som vi beräknar baserat på standardruttsdata (se <http://www.sverigesmiljomal.se/fakta-och-statistik/>).

Figur 2. Antalet rutter som inventerats i Södermanlands län under åren 2002-2018.

Resultat som redovisas i denna rapport kommer alltså från standardrutterna i och kring Södermanlands län. Resultaten bygger på de sammanlagda resultaten från de 13 standardrutterna i Södermanlands län samt de 17 rutter som ligger närmast runt Södermanlands län. Det innebär att underlaget ifråga bygger på totalt 30 standardrutter.

För att ta fram miljömålsindikatorer tas olika index fram. Detta görs genom att trenderna för de fågelarter som ingår i de olika indikatorerna vägs samman till

en gemensam indikator som speglar utvecklingen i olika naturmiljöer. För miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ingår till exempel tofsvipa, sånglärka och törnskata i indikatorn och för *Levande skogar* ingår bland andra tjäder, talltita och gröngöling.

Miljöindikatorernas trender

Lunds universitet har hjälpt till att ta fram indikatorer på hur utvecklingen av fågelfaunan ändras i olika typer av naturmiljöer och detta kan ge vägledning i arbetet med miljö kvalitetsmålen för länet. De olika miljö kvalitetsmålen som det hänvisas till är de nationella miljömålen för; *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar*, *Storlagen fjällmiljö* (ej relevant för Södermanland), *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Indikatorerna är baserade resultaten från standardrutterna 2002–2018. Den tjocka linjen i diagrammen nedan visar genomsnittlig trend, de tunna linjerna 95 % konfidensintervall. Prickarna är årligt medelindex. I de små rutorna anges antalet arter som är signifikant ökande (+), minskande (-) respektive utan signifikant förändring (=). I den stora rutan anges trend för alla år, respektive de senaste 10 åren (NS betyder ingen säkerställd förändring).

Nedan följer en redovisning av utvecklingen av de olika miljömålsindikatorerna baserat på data från fågeltaxeringarna som är relevanta i Södermanland.

Levande skogar

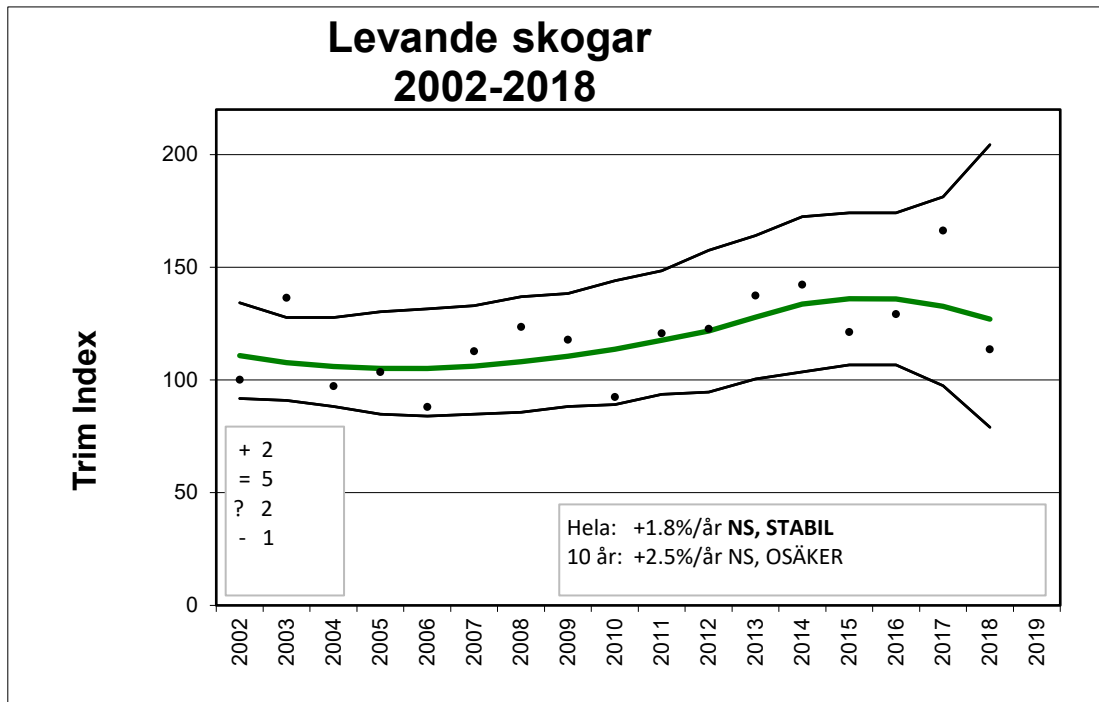
För Södermanlands del finns indikatorer för miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*. Delindikatorer är *Äldre skog*, *Död ved* och *Lövrik skog*.

De fågelarter som är indikatorer för *Levande skog* är tjäder, skogsduva, gröngöling, stjärtmes, svartmes, tofsmes, entita, talltita, trädkrypare och domherre och indikatorerna för *Äldre skog* är tjäder, svartmes, tofsmes, talltita och trädkrypare. Indikatorerna för *Död ved* är gröngöling, entita och talltita och för *Lövrik skog* är det skogsduva, gröngöling, stjärtmes, entita och trädkrypare.

Foto: Tjäderhöna är en av de arter som ingår som indikator för miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

Enligt miljöindikatorerna från Svensk fågeltaxering finns ingen säkerställd trend för miljömålet levande skogar i Södermanland (figur 3). Den statistiskt ej säkerställda trenden som finns är stabil eller svagt ökande totalt sett även om en nedgång kan anas de senaste åren. Indikatorn för *Levande skogar* har inte heller nationellt en statistiskt säkerställd trend även om den istället totalt sett antyder en svag negativ trend (Green m.fl. 2018). För de underliggande delindikatorerna *Äldre skog*, *Död ved* och *Lövmik skog*, finns inte heller några säkerställda trender vare sig i Södermanland eller nationellt (figur 4-6). Man kan i diagrammen se vissa tendenser, men eftersom underlaget är för litet går det inte att dra några hållbara slutsatser.

Figur 3. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för Levande skogar i Södermanland. De arter som ingår i analysen är tjäder, skogsduva, gröngöling, stjärtmes, svartmes, tofsmes, entita, talltita, trädkrypore och domherre.

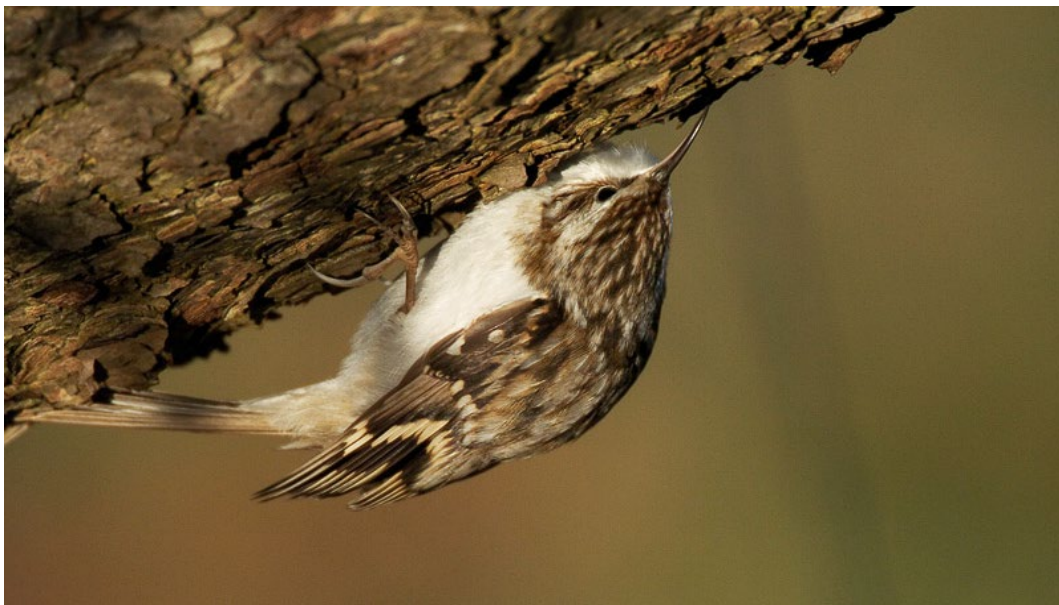
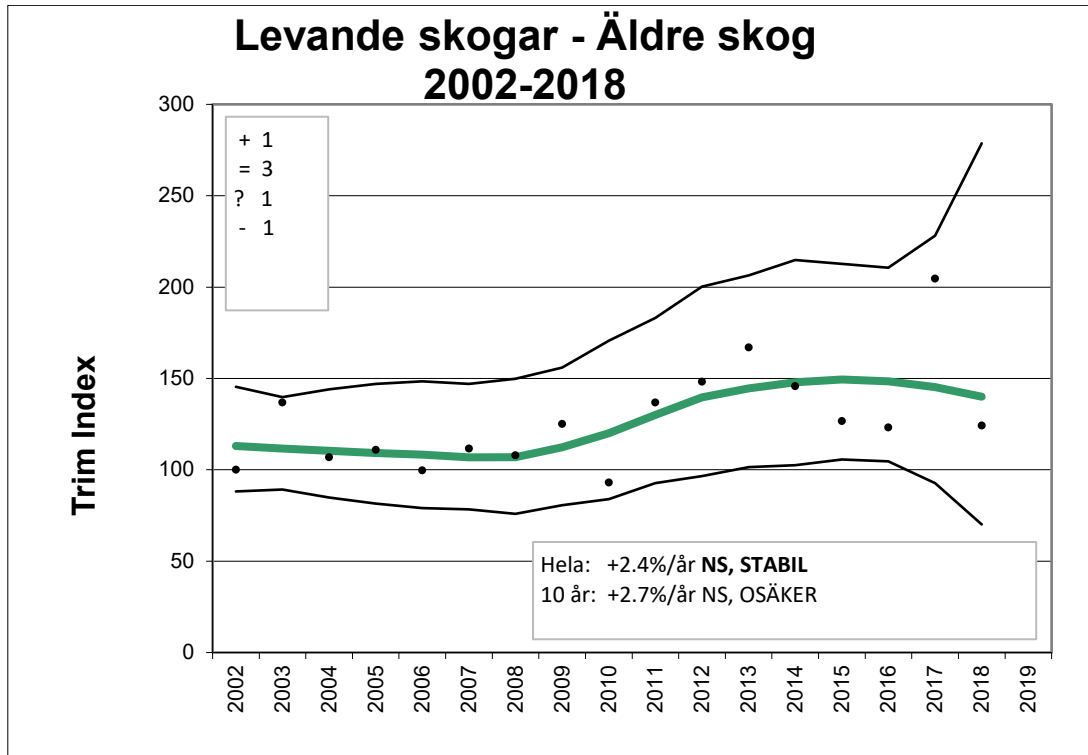

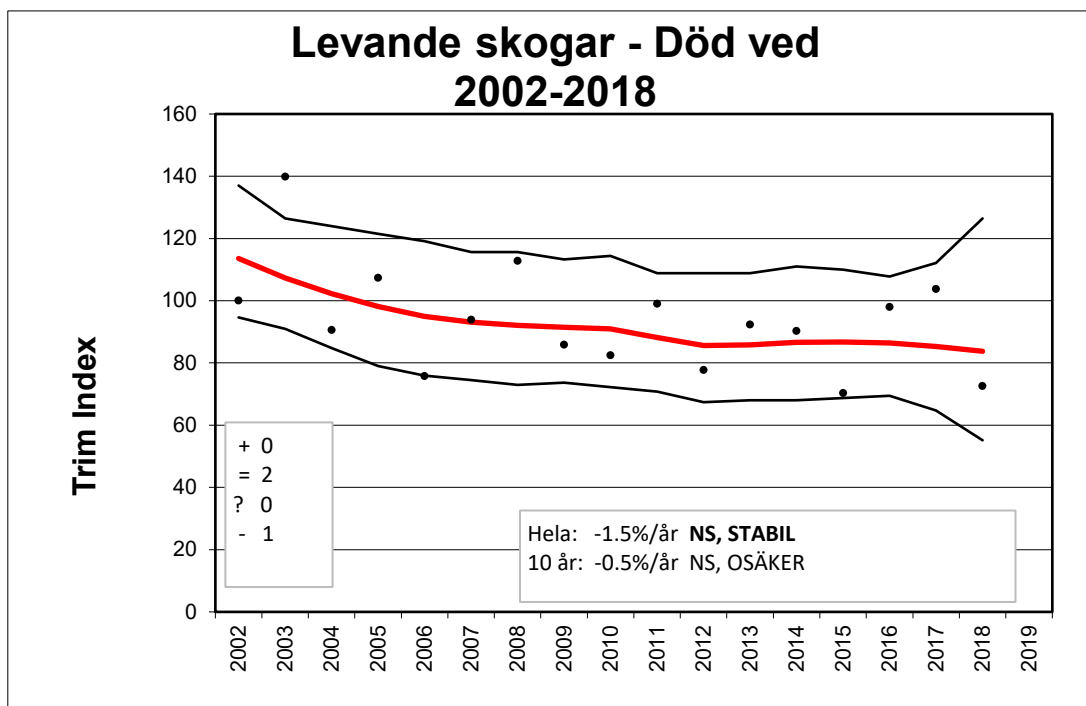
Foto: Trädkryporen är en av de arter vars trend ingår i miljömålsindikatorn *Levande skogar*.

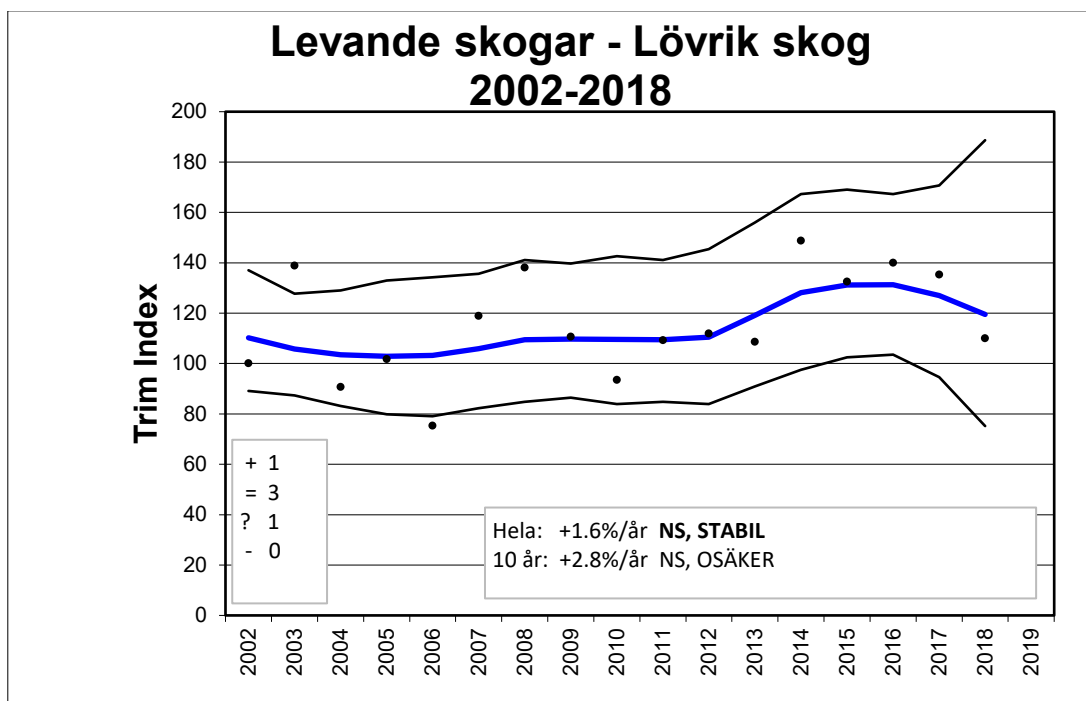
Figur 4. Utvecklingen av delindikatorn Äldre skog som ingår i miljömålsindikatorn för Levande skogar i Södermanland. De arter som ingår i analysen är tjäder, svartmes, tofsmes, talltita och trädkrypare.

Foto: Talltita är en art som både är indikatorart för Äldre skog och Död ved.

Figur 5. Utvecklingen av delindikatorn Död ved som ingår i Miljömålsindikatorn för Levande skogar i Södermanland. De arter som ingår i analysen är gröngöling entita och talltita.

Figur 6. Utvecklingen av delindikatorn Lövrik skog som ingår i Miljömålsindikatorn för Levande skogar i Södermanland. De arter som ingår i analysen är skogsduva, gröngöling, stjärtmes, entita och trädkrypare.

Ett rikt odlingslandskap

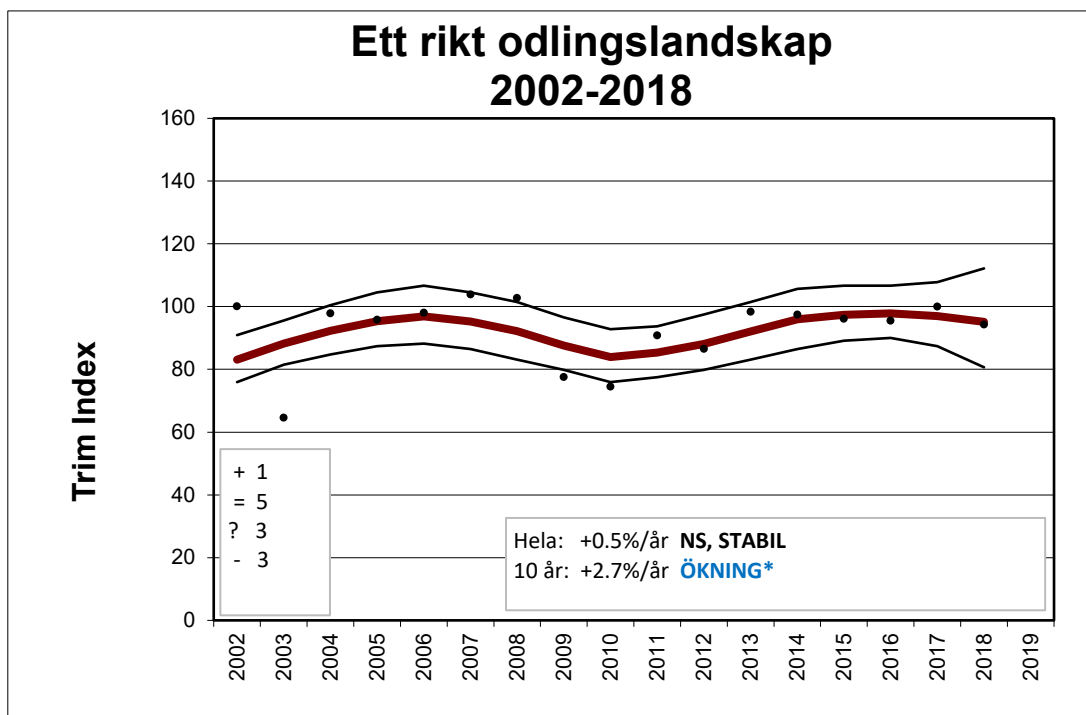
För miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ingår följande arter som indikatorer; tofsvipa, sånglärka, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, gulärta, törnskata, stare, hämpling, gulsparv och pilfink.

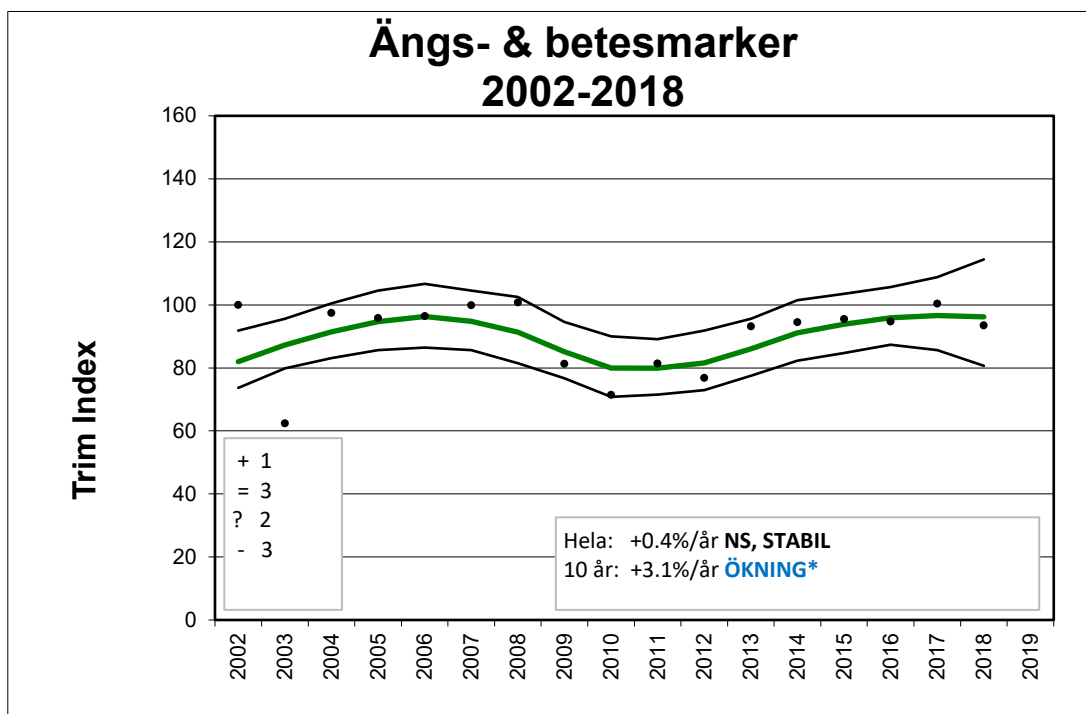
Foto: Hämppling är en av de arter som ingår som indikator för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

För miljömålet *Ett rikt odlingslandskap* finns en säkerställd positiv trend i Södermanland under de senaste 10 åren (figur 7). Under hela perioden är dock trenden stabil även om den trenden inte är säkerställd. För landet som helhet finns istället en starkt statistiskt säkerställd negativ trend under hela perioden (Green m.fl. 2018).

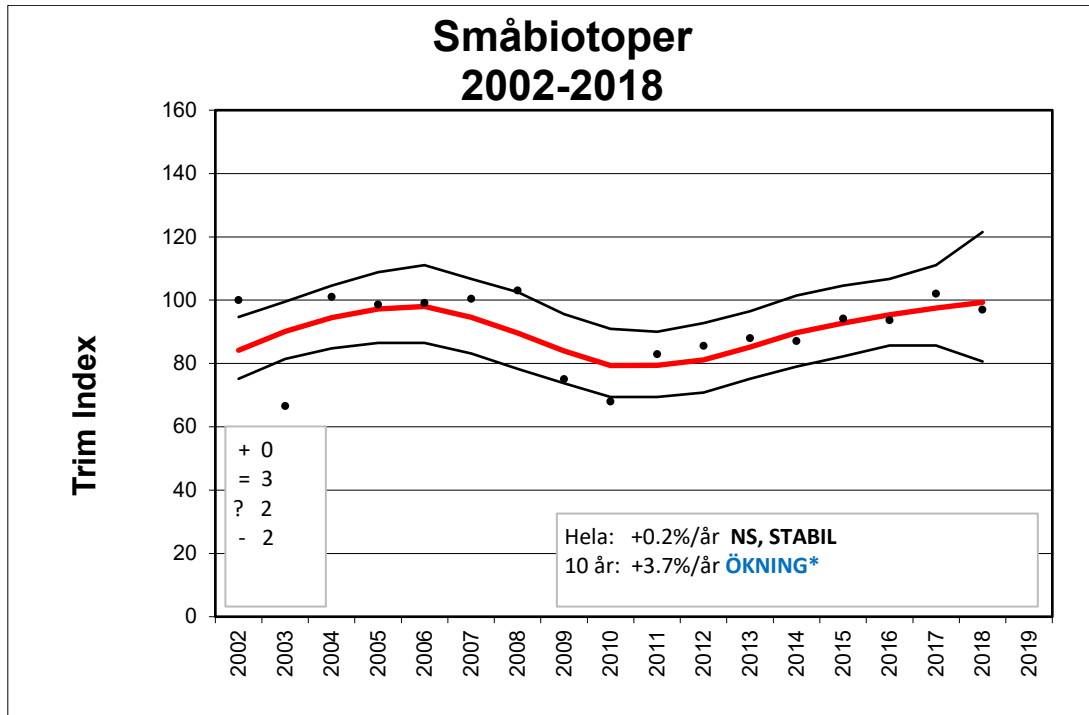
För delindikatorn *Ängs- och betesmarker* är det följande fågelarter som ingår; tofsvipa, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, törnskata, stare, hämpling och gulsparv. De sju sistnämnda är även indikatorer för *Småbiotoper*. För både Ängs och betesmarker samt Småbiotoper finns en statistiskt säkerställd positiv trend under de senaste 10 åren i Södermanland. Under hela perioden är trenden stabil, men osäker. (figur 8 och 9).

Figur 7. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för Levande skogar i Södermanland. De arter som ingår i analysen är tofsvipa, sånglärka, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, gulärka, törnskata, stare, hämpling, gulsparrv och pilfink.

Figur 8. Utvecklingen av delindikatorn Ängs- och betesmarker som ingår i miljömålsindikatorn för Ett rikt odlingslandskap i Södermanland. De arter som ingår i analysen är tofsvipa, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, törnskata, stare, hämpling och gulsparrv.

Figur 9. Utvecklingen av delindikatorn Småbiotoper som ingår i miljömålsindikatorn för Ett rikt odlingslandskap i Södermanland. De arter som ingår i analysen är stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, törnskata, stare, hämpling och gulsparrv.

Foto: Buskskvätta är en av de arter som ingår som indikatorart för småbiotoper i odlingslandskapet.

Levande sjöar och vattendrag

För indikatorn för miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* ingår arterna: storlom, skäggdopping, knipa, storskrake, fiskgjuse, sothöna, drillsnäppa och fisktärna.

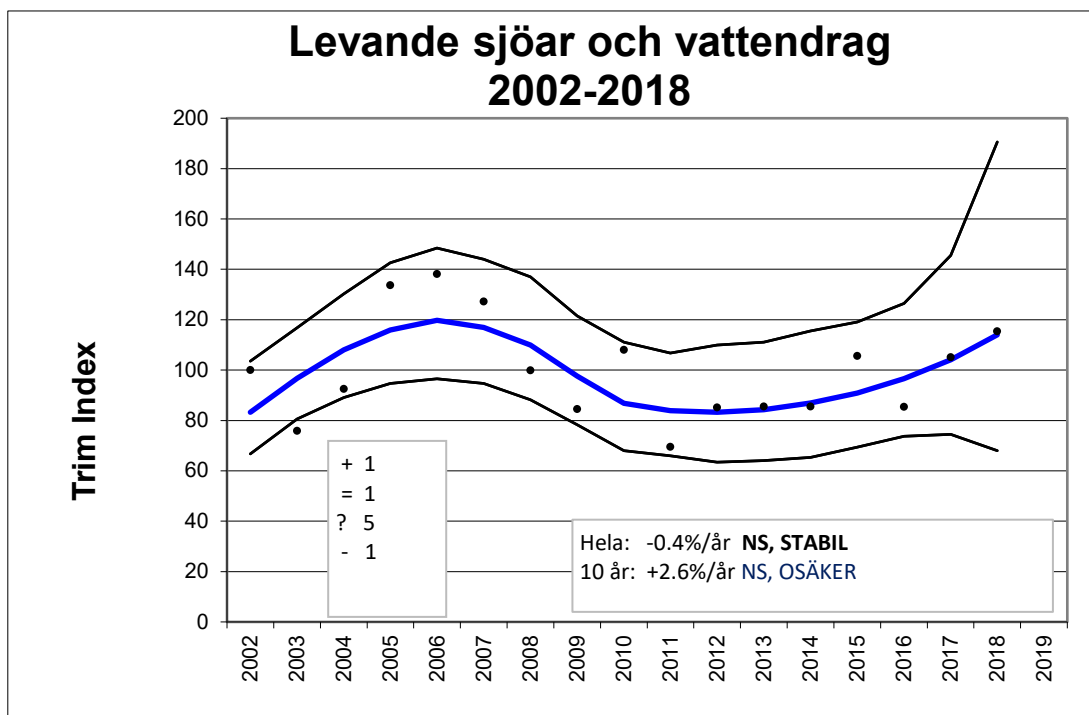
Foto: Drillsnäppa är en av de arter som är indikatorart för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Miljömålsindikatorn uppvisar ingen säkerställd trend men den långsiktiga trenden antyder en stabil trend och den senaste 10-årsperioden anas en positiv trend. (figur 10) Så här ser även trenden ut nationell (Green m.fl. 2018).

Skillnaden är att den positiva trenden den senaste 10 årsperioden är statistiskt säkerställd.

Foto: Fisktärna är också en av de arter som ingår som indikatorart för Levande sjöar och vattendrag.

Figur 10. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för Levande sjöar och vattendrag i Södermanland. De arter som ingår i analysen är storlom, skäggdopping, knipa, storskrake, fiskgjuse, sothöna, drillsnäppa och fisktärna.

Foto: Knipa som också är en art vars trend ingår för att följa utvecklingen för miljömålsindikatorn Levande sjöar och vattendrag.

Myllrande våtmarker

För indikatorn till miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ingår arterna: rördrom, sångsvan, brun kärrhök, trana och sothöna.

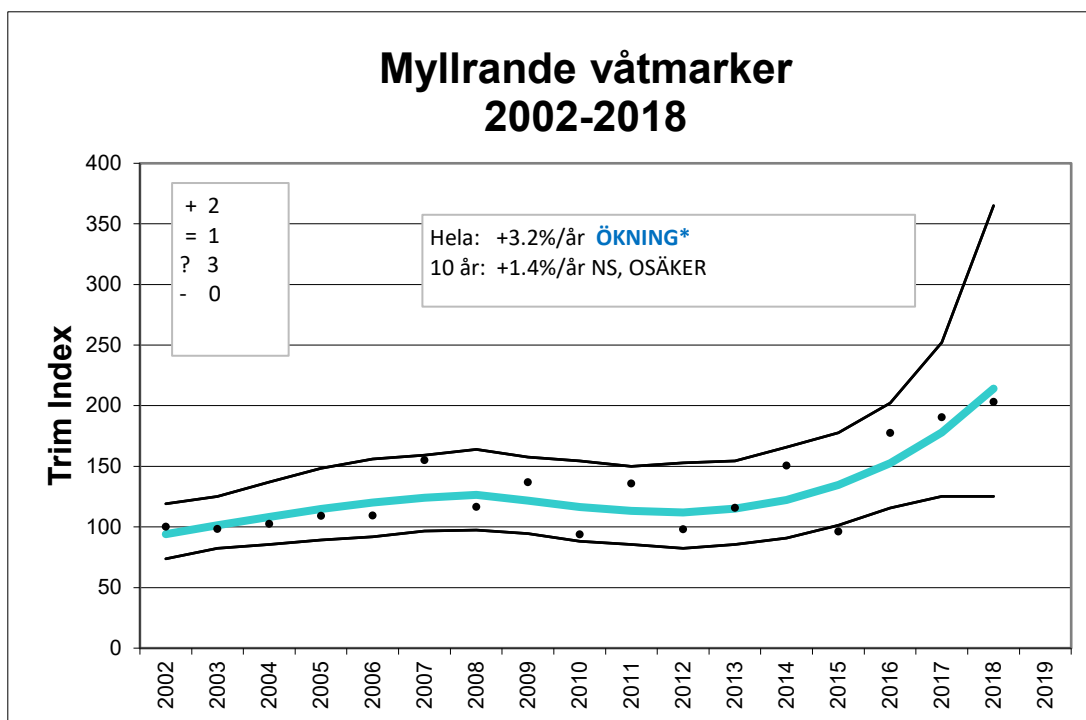
Foto: Brun kärrhök är en av de arters trender som ingår i analysen av miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Här ses den bruna kärrhöken attackerad av skrattmåsar.

I Södermanland finns det en statistiskt säkerställd långsiktig ökande trend (figur 11). Även den senaste 10-årsperioden har en positiv trend vilken dock inte är

säkerställd. Nationellt är trenden mycket osäker och det går ej att dra någon slutsats utifrån den (Green m. fl. 2018).

Foto: Rödrom är en art som tillhör miljön Myllrande våtmarker.

Figur 11. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för Myllrande våtmarker i Södermanland. De arter som ingår i analysen är rördrom, sångsvan, brun kärrhök, trana och sothöna.

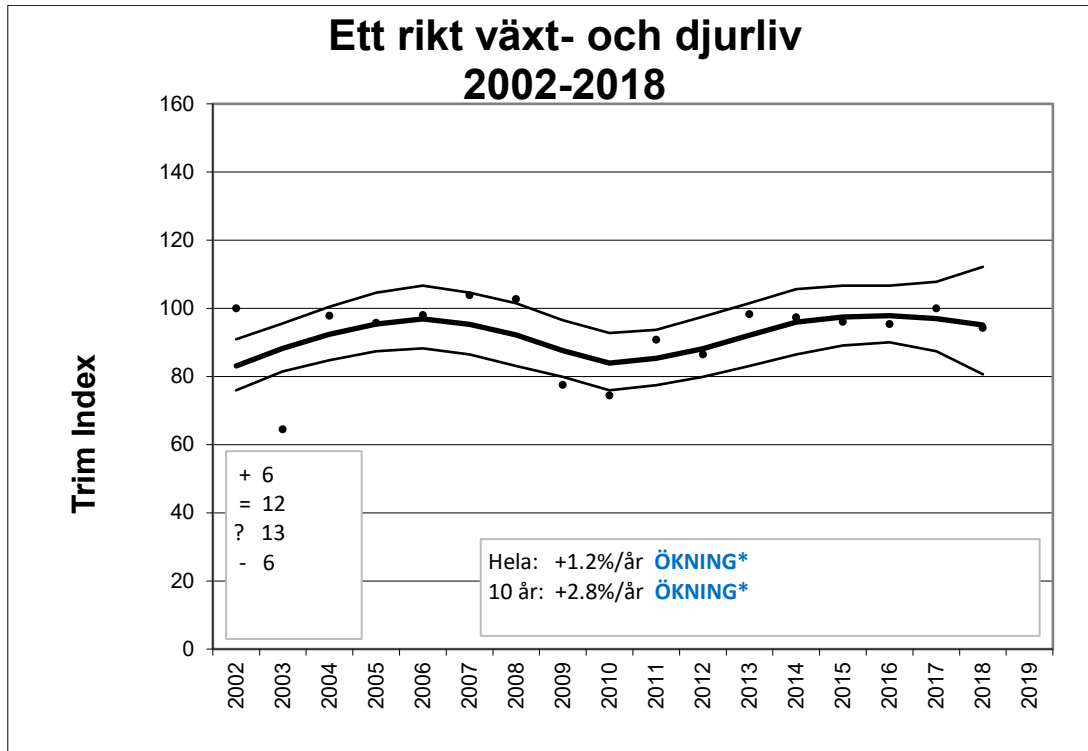

Foto: Sothöna är också en av indikatorarterna för miljömålet Myllrande våtmarker.

Ett rikt växt- och djurliv

För indikatorn till miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* ingår arterna: tofsvipa, sånglärka, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, gulärla, törnskata, stare, hämpling, gulsparr, pilfink, tjäder, skogsduva, gröngöling, stjärtmes, svartmes, tofsmes, entita, tallita, trädkrypare, domherre, storlom, skäggdopping, knipa, storskrake, fiskgjuse, sothöna, drillsnäppa, fisktärna, rördrom, sångsvan, brun kärrhök, trana, enkelbeckasin, ejder och silltrut.

För miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* finns en statistiskt säkerställd ökning i Södermanland både under hela perioden och under de senaste 10 åren. (figur 12) I landet som helhet finns däremot en säkerställd svag minskande trend. (Green m. fl. 2018).

Figur 12. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för Ett rikt växt-och djurliv i Södermanland. De arter som ingår i analysen är tofsvipa, sånglärka, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, gulärka, törnskata, stare, hämpling, gulsparr, pilfink, tjäder, skogsduva, gröngöling, stjärtmes, svartmes, tofsmes, entita, talltita, trädskrypare, domherre, storlom, skäggdopping, knipa, storskrake, fiskgjuse, sothöna, drillsnäppa, fisktärna, rördrom, sångsvan, brun kärrhök, trana, enkelbeckasin, ejder och silltrut.

Populationstrender för Sörmlands fåglar

Här visas resultatet för utveckling och populationstrender för de 96 arter som ingår i bedömningen av Södermanlands fåglar under åren 2002–2018. Fler fågelarter har noterats under inventeringarna men det är bara arter med tillräckligt många individer registrerade per år där det går att göra statistiska uppskattningar av trender.

Av de arter, för vilka trender har beräknats, har 26 arter minskat signifikant (negativa trender) och 11 arter har ökat signifikant (positiva trender; tabell 1). Bland de arter som minskat har ejder, rödvingetrast, ängsbiplärka och grönfink de största minskningarna per år och grågås, sångsvan, trana, stjärtmes, gårdsmyg, steglits och domherre har de största ökningarna per år (tabell 1). Utöver denna tabell finns det arter som har än större förändringstakt, men på

grund av litet statistiskt underlag blir inte trenderna statistiskt säkerställda, till exempel rördrom (se nedan).

Foto: Ejder är den art som minskat allra mest i Södermanland under perioden 2002-2018. Den har i snitt minskat mer 13,1% per år under perioden.

Tabell 1.

Arter med signifikanta trender där arter markerade med röd färg har minskande trend och arter markerade med grönt har en ökande trend. I tabellen visas även förändringstakten i procent per år och trendens signifikans där: *=<95%, **=<99% och ***=<99,9%.

Artnamn	Förändringstakten (procent per år)	Signifikans	Trend
Storlom	-5,7	*	Minskning
Ejder	-13,1	*	Stark minskning
Orre	-5	*	Minskning
Fasan	-3,7	**	Minskning
Tofsvipa	-2,1	*	Minskning
Kråka	-1,3	*	Minskning
Skata	-1,6	*	Minskning
Talltita	-3	*	Minskning
Björktrast	-3,4	**	Minskning
Rödvingetrast	-11,8	***	Stark minskning
Näktergal	-3	**	Minskning

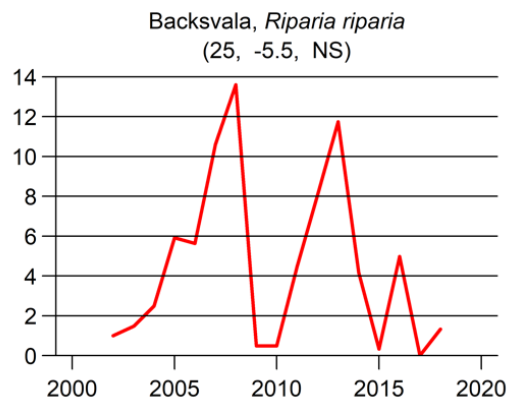
Rörsångare	-4,7	***	Minskning
Ärtsångare	-4,5	***	Minskning
Lövsångare	-0,9	*	Minskning
Grönsångare	-3	**	Minskning
Ängsfiol	-8,2	**	Stark minskning
Stare	-2,6	*	Minskning
Grönfink	-8,3	***	Stark minskning
Gulspurv	-3,2	***	Minskning
Sävsparv	-4	***	Minskning
Skäggdopping	8	**	Ökning
Grågås	8,9	***	Stark ökning
Sångsvan	9,4	**	Stark ökning
Trana	9,3	***	Stark ökning
Skogssnäppa	4	**	Ökning
Gök	2,5	**	Ökning
Större hackspett	4	***	Ökning
Ladusvala	4,5	**	Ökning
Stjärtmes	8,2	*	Stark ökning
Talgoxe	1,3	*	Ökning
Blåmes	1,3	*	Ökning
Nötväcka	4	**	Ökning
Gärdsmyg	7,1	***	Stark ökning
Dubbeltrast	6,1	***	Ökning
Taltrast	1	*	Ökning
Rödhake	2,2	***	Ökning
Svarthätta	3,3	***	Ökning
Grå flugsnappare	2,6	*	Ökning
Stenknäck	7,5	*	Ökning
Steglits	9,6	***	Stark ökning
Domherre	8,9	*	Stark ökning
Gråsparv	4,9	**	Ökning

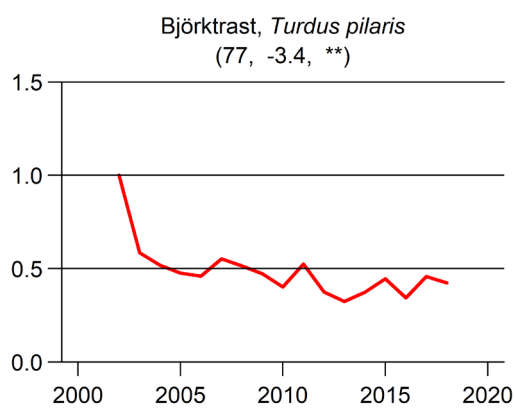
Foto: Sångsvan är den art som ökat allra mest av alla arter under perioden 2002-2018. Den genomsnittliga ökningstakten har varit 9,4 % per år.

Diagrammen (nedan) visar art för art i bokstavsordning med korta kommentarer till utvecklingen i text. I kommentarerna tas ofta jämförelser upp med utvecklingen för arten i Sverige och då jämförs resultatet med utvecklingen i alla standardrutter som följs i Sverige under samma period 2002 till 2018 (Green m.fl. 2018). Att bokstavsordning har valts beror på att den systematiska ordningen förändrats mycket under de senaste åren och ständigt förändras när kunskapen om fågelarternas släktskap ökar.

Ovanför varje diagram redovisas också viss statistik, exempelvis för backsvala (25, -5.5, NS). Det som redovisas är först medelantalet fåglar som observerats i Södermanland, sedan följer genomsnittlig trend i procent per år, och slutligen statistisk signifikans (NS = ej signifikant, * <95 %, ** <99 % och *** <99,9 %).

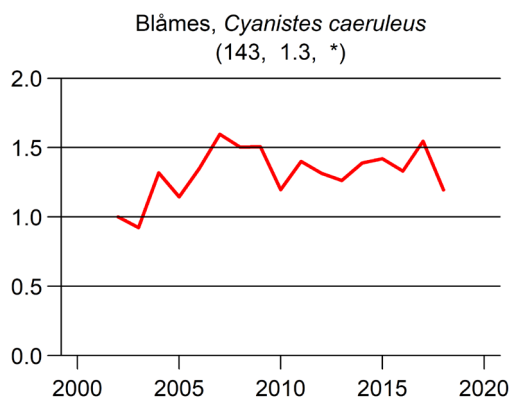
Backsvala är en art som har en vikande trend nationellt, och även i Södermanland ser vi en nedgång. Dock är inte resultatet signifikant. För backsvala är det säkrare att få tillförlitliga resultat med riktade inventering av kända häckningslokaler. Minskningen nationellt ligger på 40 % under de senaste 12 åren vilket lett till att arten idag klassas som Sårbar (VU) på den nationella rödlistan.

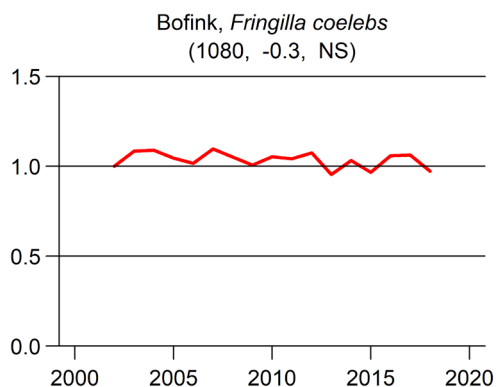
Björktrast är en art som uppvisar en tydlig nedgång både nationellt och i Södermanland. Nedgången är signifikant. Nationellt har nedgången varit kring 10–25% de senaste 15 åren vilket lett till att arten nu hamnat på rödlistan som Nära hotad (NT).

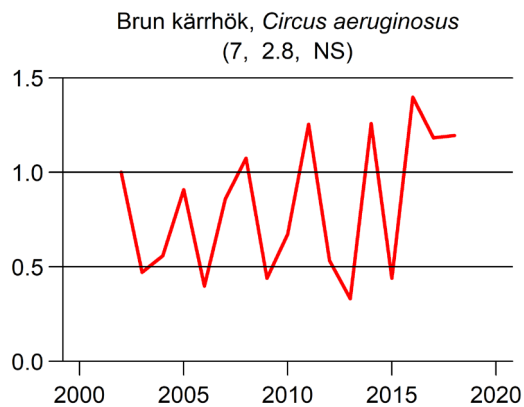
Foto: Björktrast.

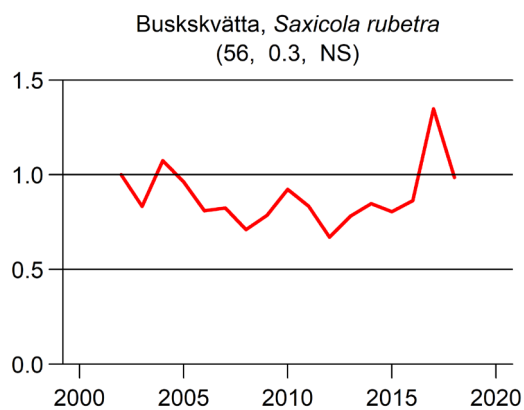
Blåmesen är en art som har en ökande trend både nationellt och i Södermanland. Ökningen är signifikant.

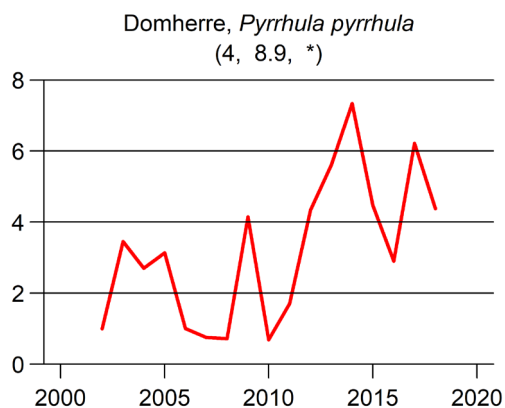
Bofinken har en stabil trend som varken ökar eller minskar, även om värdena inte är signifikanta. Nationellt är de dock ökande. Bofinken är fortfarande tillsammans med lövsångaren Sveriges vanligaste fågelart.

Brun kärrhök visar en ökande trend i Södermanland vilken dock ej är signifikant. Detta beror på att arten är fåtalig i de ruttor som genomförs. Men trenden i Sverige totalt är likaså ökande vilken dock är signifikant.

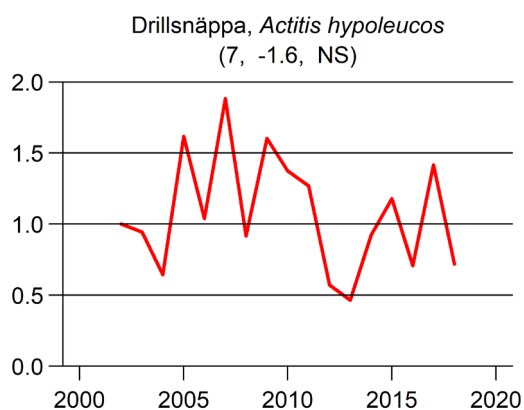
Buskskvättan har i Södermanland en relativt stabil trend men värdet är inte signifikant. Trenden i Sverige visar dock på en signifikant minskning. Minskningen i landet har varit i snitt 15% de senaste 10 åren. Buskskvättan är idag rödlistad som Nära hotad (NT).

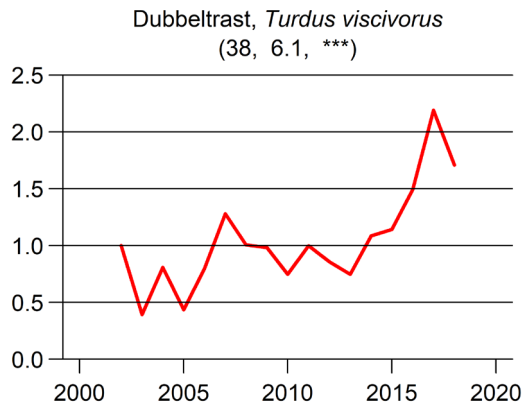
Domherren visar en tydlig signifikant ökning i Södermanland. Så ser även trenden ut i Sverige i övrigt. Ser man dock över en tidsperiod på 30 år så har domherren minskat med mellan 24–42%.

Foto: Domherre.

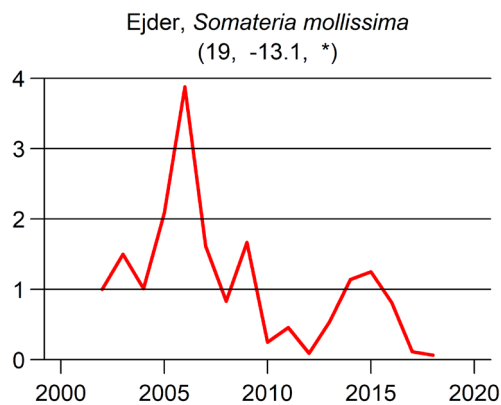
Drillsnäppan visar en något negativ trend i Södermanland även om den inte är signifikant. I Sverige som helhet har vi en tydlig signifikant negativ trend med en minskning på 15% under den senaste 15 åren. Drillsnäppan är därför rödlistad som Nära hotad (NT).

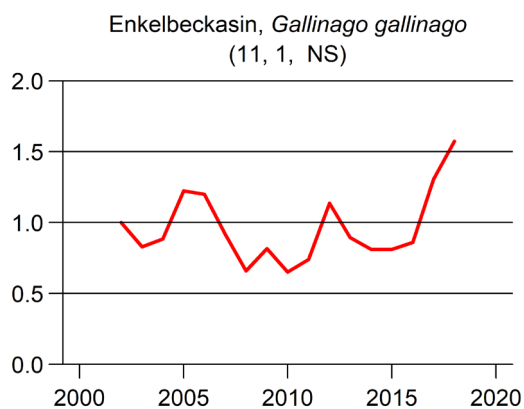
Dubbeltrasten visar en tydlig signifikant ökande trend i Södermanland. Trenden är densamma i Sverige som helhet och populationen har bedömts ökat med 30–35% under samma 10-årsperiod.

Foto: Dubbeltrast med unge.

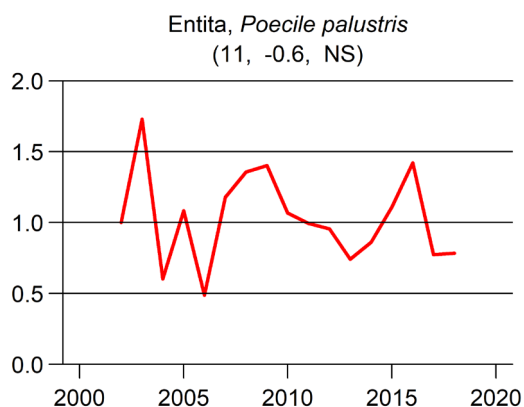
Ejderen uppvisar en kraftig tillbakagång i Södermanland. Även i riket ser trenden lika negativ ut och minskningen har då legat på hela 60% under den senaste 12 års-perioden och 65% under den senaste 24 %. Därför är ejdern idag rödlistad som Starkt hotad (EN).

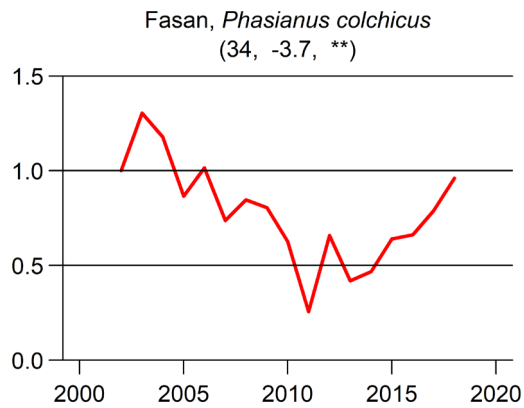
Enkelbeckasinen har en svagt ökande trend i Södermanland, vilken dock inte är signifikant. I Sverige är dock populationen stabil vilket är en signifikant trend.

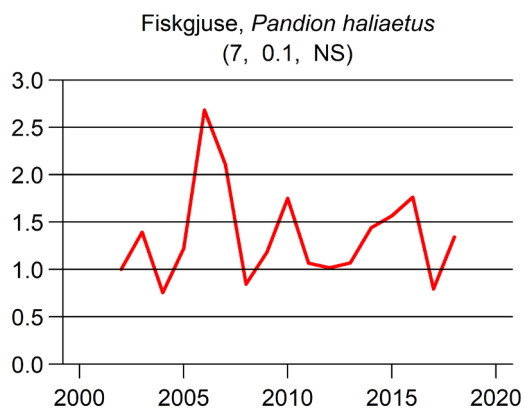
Foto: Enkelbeckasin.

Entita har en svagt negativ trend i Södermanland vilken dock inte är signifikant. I landet som helhet visar arten en tydlig nedgång med hela 20% under den senaste 10-årsperioden. Entita är därför klassad som Nära hotad (NT) på rödlistan. Minskningstakten ligger dock nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

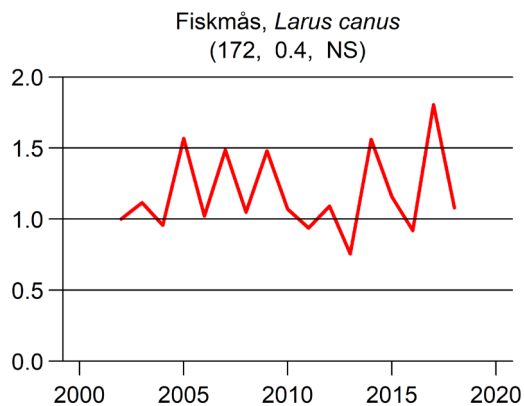
Fasanen visar en signifikant nedgång både i Södermanland och i Sverige. Viktigt att beakta är dock att detta är en art som är introducerad i landet och där utsättningar för jakt sker vilket också påverkar beståndet och trenderna.

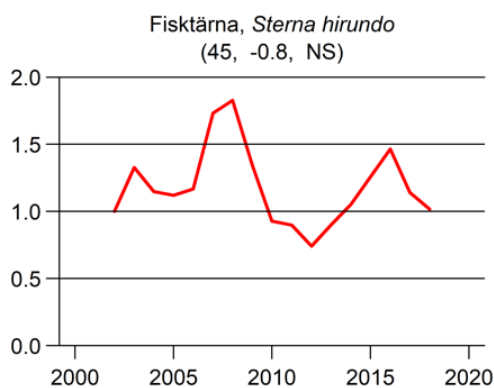
Fiskgjusen visar en stabil, men icke signifikant trend i Södermanland. Även i Sverige som helhet har trenden den senaste 10-årsperioden varit stabil vilket är ett signifikant värde. Under en trettioårsperiod har en svag ökning setts.

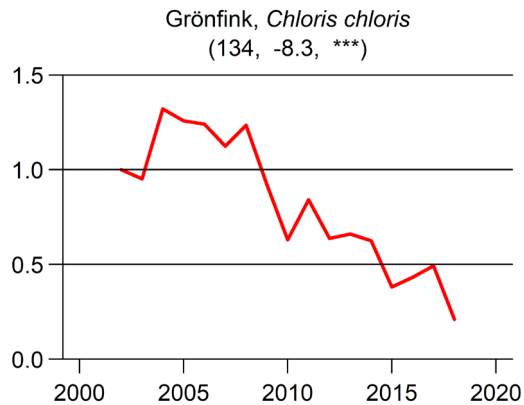
Foto: Fiskgjuse är Södermanlands landskapsfågel.

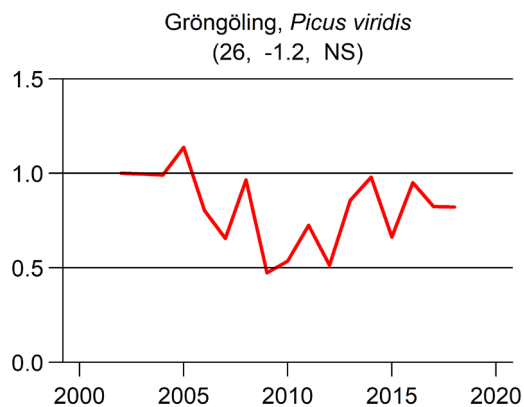
Fiskmåsen har en stabil trend i Södermanland vilket dock inte är signifikant. Nationellt har en minskning på 16 % beräknas under den senaste 18-årsperioden. Baserat på detta har fiskmåsen hamnat på den svenska rödlistan som Nära hotad (NT).

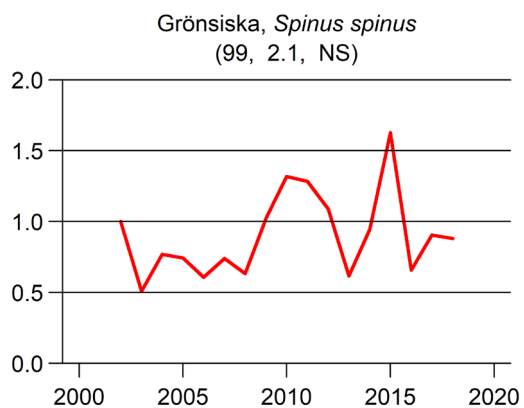
Fisktärnan har en svagt nedåtgående men icke signifikant trend. I landet som helhet har arten en stabil eller något ökande trend vilket är ett signifikant värde.

Grönfinken har genomgått en kraftig minskning i Södermanland. Trenden är signifikant. Även nationellt uppvisar grönfinken en kraftig och signifikant nedgång. Minskningen har varit 61% på 10 år. Detta har lett till att arten rödlistats som Strakt hotad (EN). Orsaken till minskningen är en sjukdom (flagellat) som drabbat grönfinkarna.

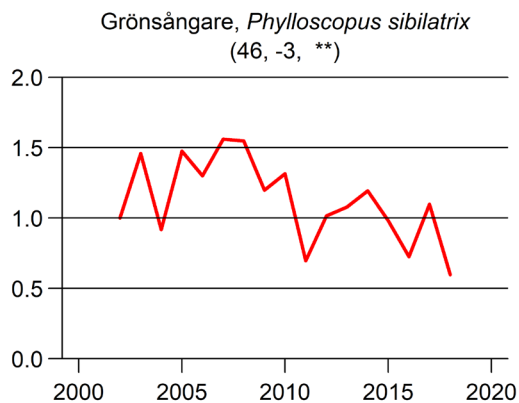
Gröngölingen visar en svag icke signifikant nedåtgående trend i Södermanland. I Sverige har trenden varit i stort sett stabil under samma period vilken dock inte heller är signifikant. Arten anses ha en stabil population i landet och är ej rödlistad vilket den var 2015.

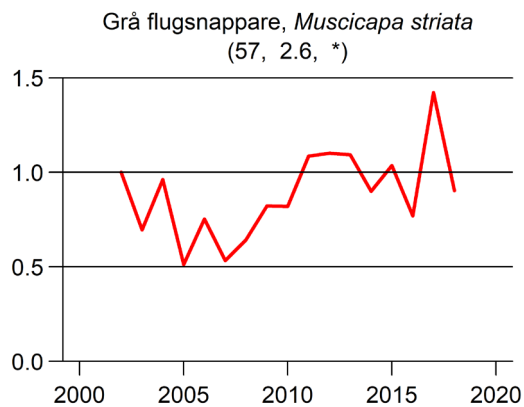
Grönsiskan har en ökande trend i Södermanland vilken ej är signifikant. I landet som helhet finns inga stora populationsförändringar utan trenden är istället signifikant stabil.

Foto: Grönsiska.

Grönsångare har en tydlig signifikant minskningstakt i Södermanland. Även i Sverige som helhet finns en tydlig nedåtgående trend med en minskning på 17% under de senaste 10 åren. Därför har grönsångaren sedan 2020 klassats som Nära hotad (NT) på rödlistan.

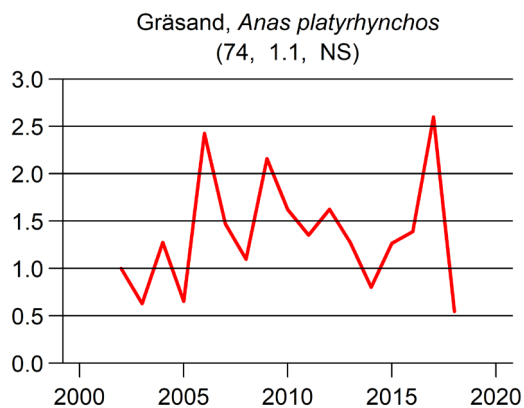
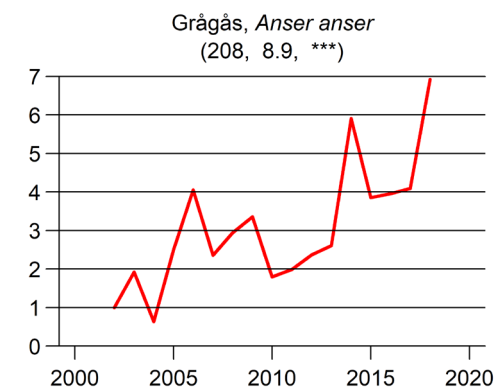

Grå flugsnappare har en tydlig positiv signifikant trend i Södermanland. Även i landet som helhet finns en positiv signifikant trend som pekar på att arten ökar.

Grågåsen visar en kraftig signifikant ökning i Södermanland. Den årliga förändringstakten har varit 9%. Även nationellt har ökningen varit kraftig med en årlig ökningstakt på 8%.

Foto: Grågås.

Gräsanden har en svag positiv trend i Södermanland som dock inte är signifikant. I landet som helhet är trenden stabil även om tendenser visar på en svag ökningstakt.

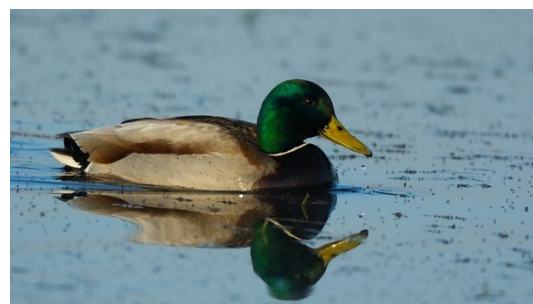
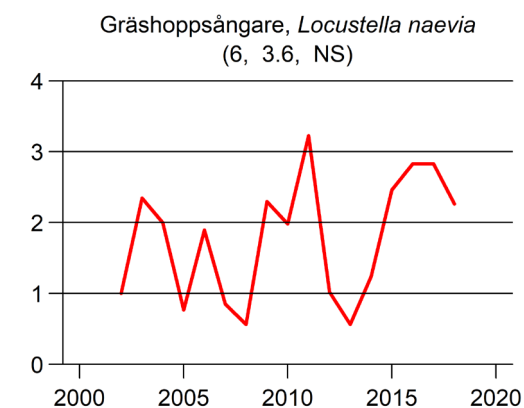
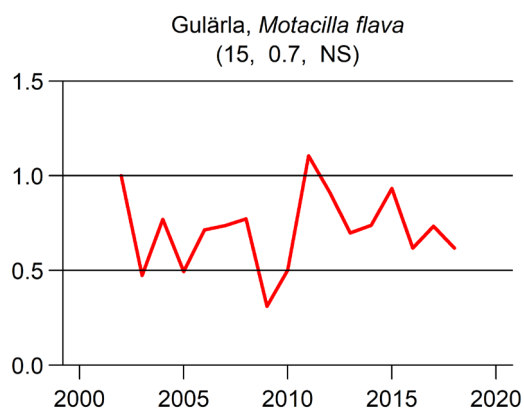
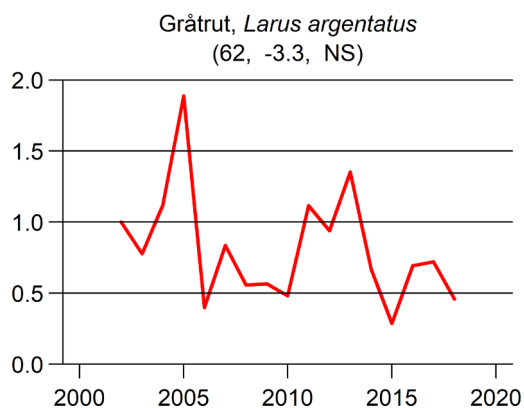
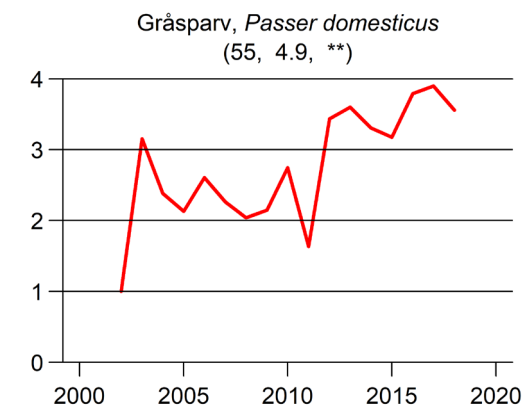
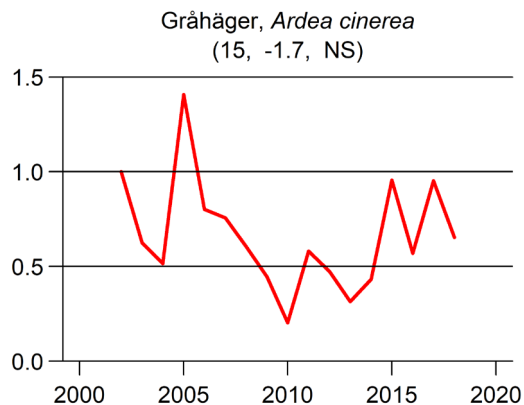

Foto: Grågås.

Gräshoppsångaren är en mycket fåtalig fågelart i Södermanland och trenderna är inte rimliga att kommentera på ett så litet underlag. Nationellt har trenden varit stabil de senaste 10 åren. Men ser man över en 30 årsperiod har arten minskat med 55–85%. Men eftersom den stabiliserats på en låg nivå har den gått från Nära hotad (NT) till livskraftig (LC) i den senaste rödlistningen 2020.

Gråhäger är en art som är svår att bedöma utifrån standardrutterna. I dessa inventeringar antyds en svag minskning under de senaste 10 åren både i Södermanland och nationellt. Men dessa värden är ej signifikanta. Istället visar riktade inventeringar på motsatsen att arten ökar kraftigt.

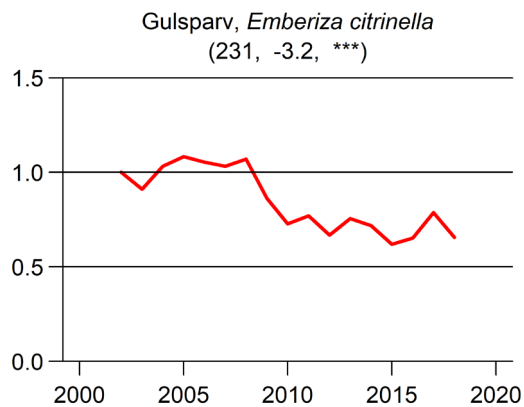

Foto: Häger.

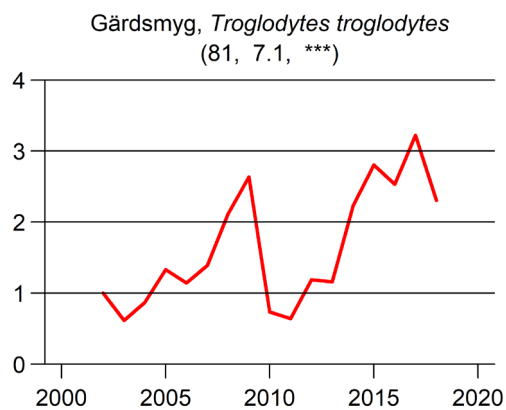
Gråsparven uppvisar en stark ökning i Södermanland vilket är ett signifikant värde. Nationellt antyds en stabil eller något minskande population under de senaste 10 åren, men att den långsiktiga trenden varit kraftigt negativ. Nedgången de senaste 30 åren ligger på 67–77%.

Gråtruten har en negativ trend i Södermanland som dock ej är signifikant. Även nationellt uppvisar arten en kraftig tillbakagång med en minskning på hela 56–72% under de senaste 30 åren. Artens starka tillbakagång har gjort att den är rödlistad som Sårbar (VU). Orsaker till tillbakagången kan vara minskad eller utebliven föda från soptippar och fiske, avskjutning, tiaminbrist och predation från mink.

Gulärlan är en ovanlig häckfågel i Södermanland och därför är underlaget från standardrutterna litet och trenderna svåra att bedöma. I det underlag som finns ser det relativt stabilt ut. Nationellt ser trenden ut att vara mycket positiv. Men det finns även rapporter om att arten minskar inom delar av sitt utbredningsområde. Gäller till exempel Stockholms län där minskningen varit kraftig, särskilt i Sörmlandsdelen där den i stort sett är borta.

Gulsparven har en tydligt negativ trend i Södermanland vilken är signifikant. Även nationellt är minskningen kraftig, 20–30% under den senaste 10-årsperioden. Gulsparven är i nuläget rödlistad som Nära hotad (NT).

Gärdsmygen har ökat kraftigt i Södermanland vilket är signifikant. Likaså är ökningen även kraftig nationellt både under den senaste 10-årsperioden och 30-årsperioden. Arten har sannolikt gynnats av mildare vintrar och är en av de arter i Södermanland som ökat allra mest.

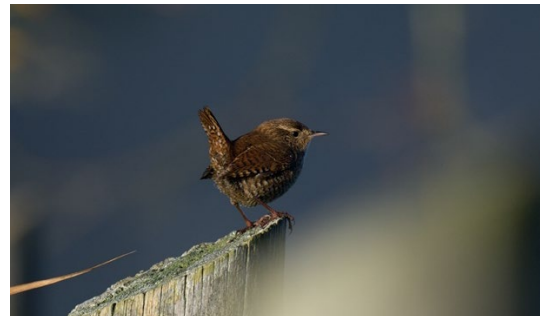
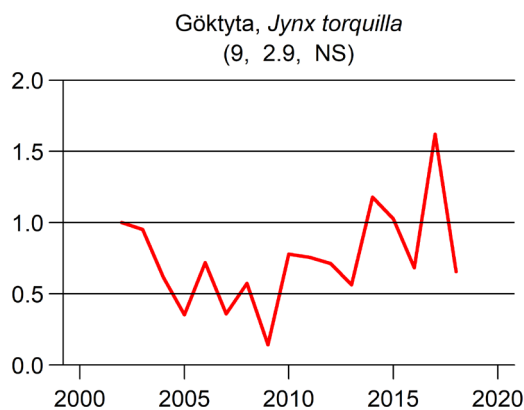
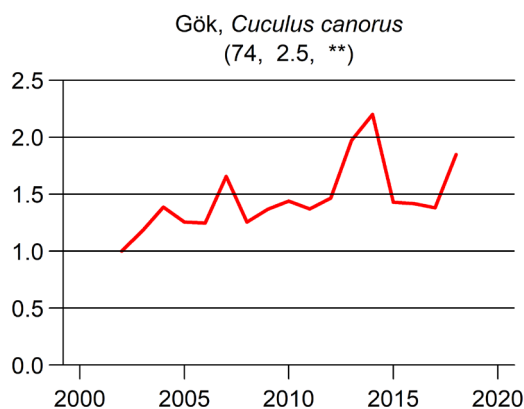

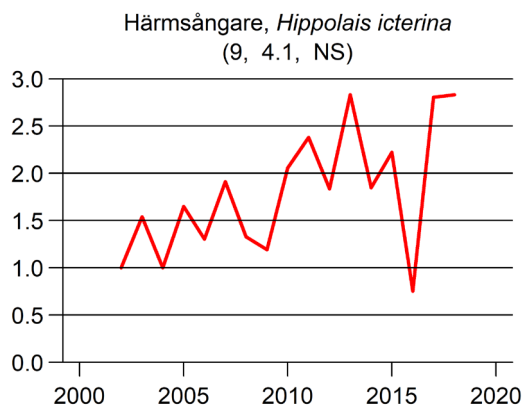
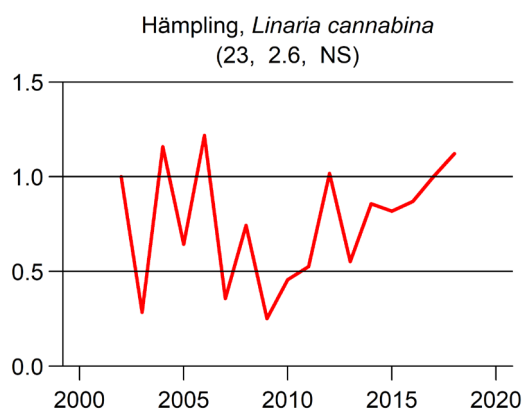
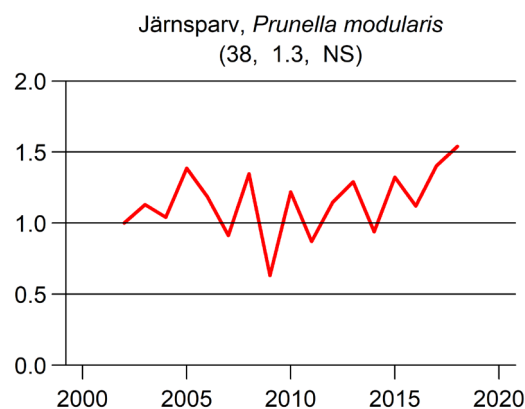
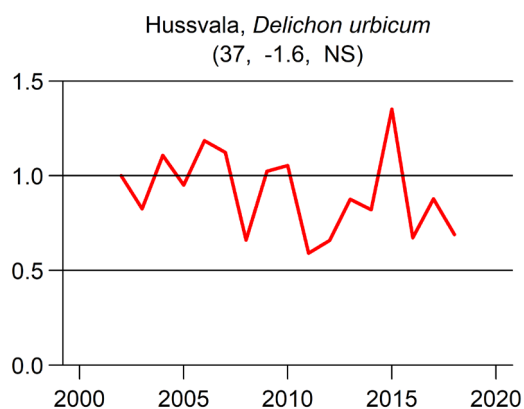
Foto: Gärdsmyg.

Göktytan är en fåtalig fågelart i Södermanland och är därför svår att bedöma på ett så litet material som standardrutorna utgör. Men i det material som finns ser vi en tydlig ökning. Den överensstämmer även med den nationella trenden under samma period vilken är statistiskt säkerställd. Göktytan var rödlistad till och med 2010, men är sedan 2015 bedömd som livskraftig.

Göken har en tydlig ökning i Södermanland som är signifikant. Nationellt ser trenden, som också är signifikant, mer stabil ut med endast en svag ökning under samma tidsperiod.

Hussvalan har en negativ trend i Södermanland vilken dock ej är signifikant. Nationellt har arten en statistiskt säkerställd kraftig minskning under de senaste 12 åren, 41%. Denna snabba minskningstakt har nu lett till att arten är rödlistad som Sårbar (VU).

Hämplingen har en positiv trend i Södermanland vilken dock inte är signifikant. Nationellt har arten varit stabil de senaste 10 åren, men ser man under den senaste 30-årsperioden har arten minskat kraftigt med hela 56–72%.

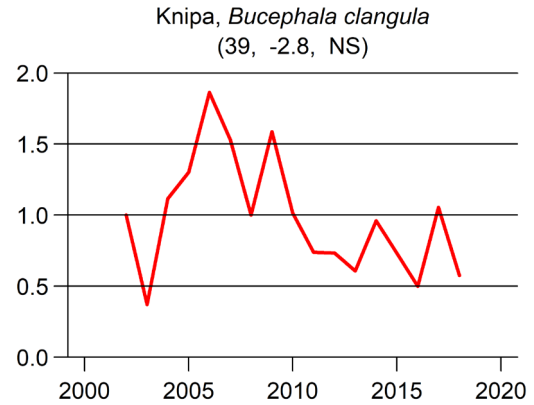
Härmsångaren är en relativt fåtalig fågelart i Södermanland så därmed är antalet individer mycket få i underlaget. Trenden som inte är signifikant visar dock på en tydlig ökning. Detta överensstämmer även med den nationella trenden som likaledes är stadigt ökande. Bara under den senaste 10-årsperioden har arten ökat med 16–59%. Den senare trenden är signifikant.

Järnsparven har en något ökande trend i Södermanland vilken ej är signifikant. I landet som helhet pågår dock en säkerställd minskning. Bestånden har minskat med 50–90% de senaste 30 åren. Under de senaste 10 åren har minskningen legat på 7–19%. Men eftersom antalet reproduktiva individer

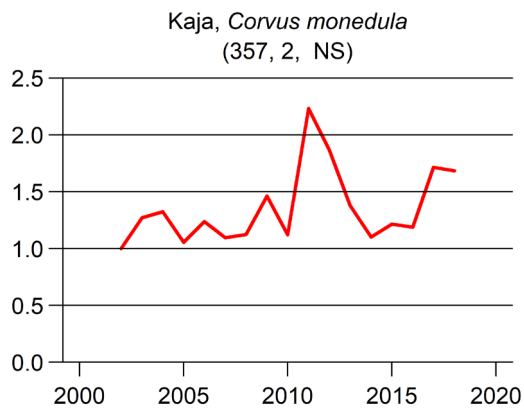
och utbredningsområdets storlek
överskrider gränsvärdet för rödlistning
klassas den som livskraftig.

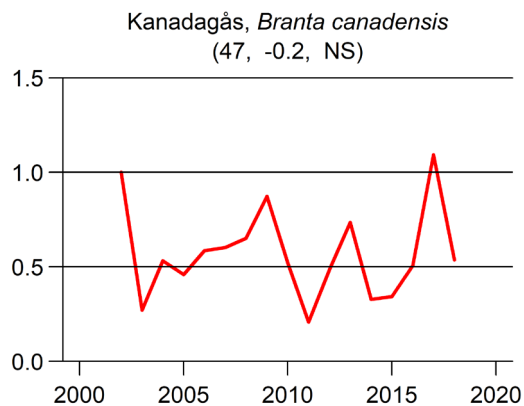
Foto: Järnsparv.

Kajan visar en positiv trend i
Södermanland som dock inte är signifikant.
I landet som helhet är ökningen tydlig och
signifikant.

Kanadagåsen har en stabil, men ej
signifikant trend i Södermanland. I Sverige
totalt sett är trenden statistiskt säkerställd
som minskande. Gäller både den senaste
10-årsperioden och 30-årsperioden. Arten är
införd i Sverige på 1930-talet från
Nordamerika.

Knölsvanen har en positiv trend både i
Södermanland och i landet som helhet.
Trenden är icke signifikant i Södermanland
men signifikant för riket.

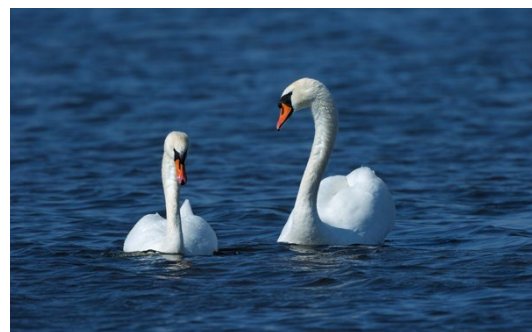
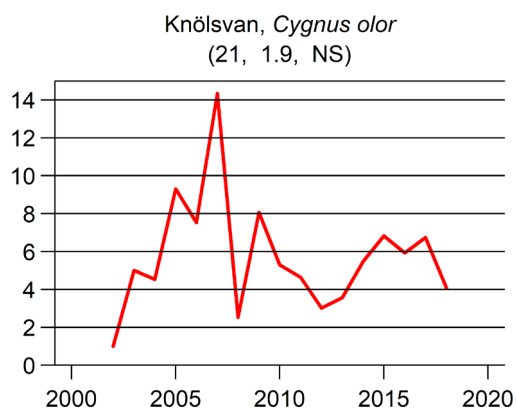
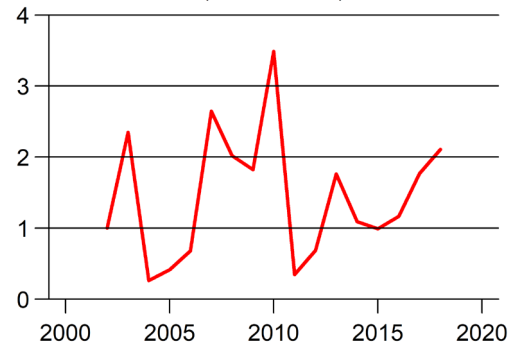

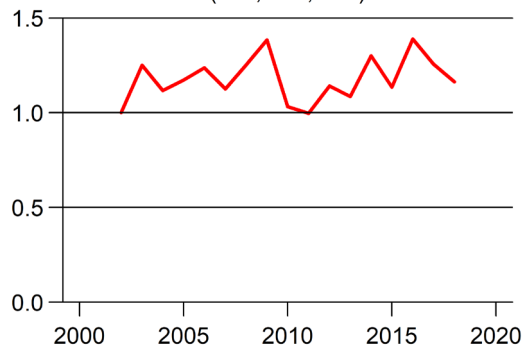
Foto: Knölsvan.

Knipan uppvisar en negativ trend både i Södermanland och i Sverige som helhet. Trenden i Södermanland är inte signifikant vilket den dock är för riket. Arten anses dock ha ett livskraftigt bestånd.

Korsnäbb total, *Loxia total*
(97, 3.5, NS)

Koltrast, *Turdus merula*
(352, 0.5, NS)

Koltrasten har en stabil trend både i Södermanland och i riket. Den är icke signifikant för Södermanland men starkt signifikant för riket. Under de senaste 30 åren har populationen dock vuxit med 28–45 %. Men de senaste 15 åren har den varit stabil.

Korp, *Corvus corax*
(35, 1.6, NS)

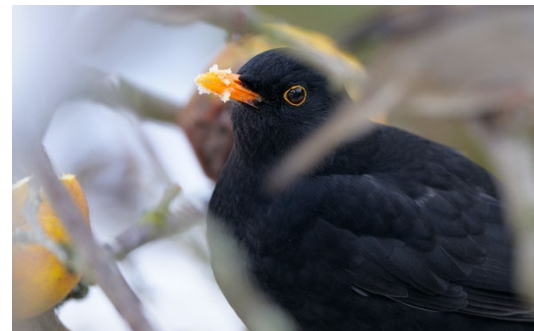
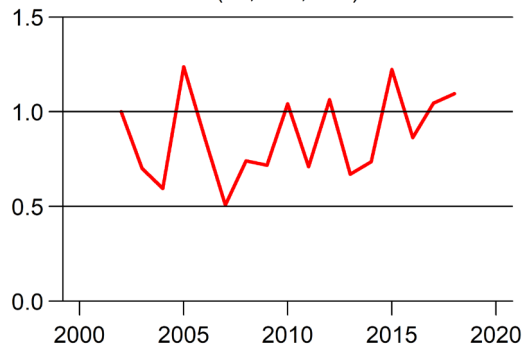
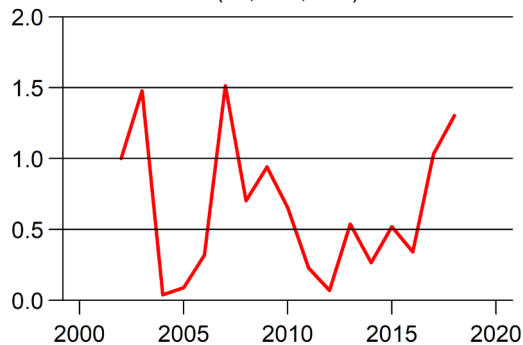

Foto: Koltrast.

Korsnäbb obestämd, *Loxia sp*
(36, 2.8, NS)

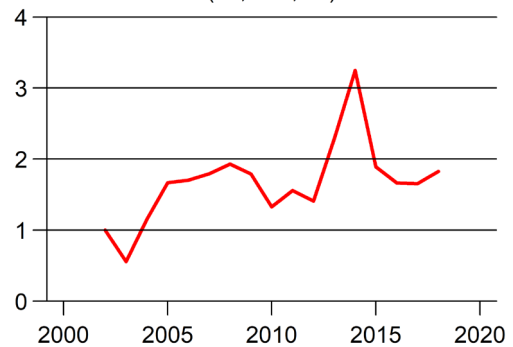

Korpen har en något ökande trend i Södermanland även om den inte är signifikant. Så ser trenden även ut för korpen i riket under samma period. Men sedan 1970-talet till idag har arten genomgått en kraftig ökning.

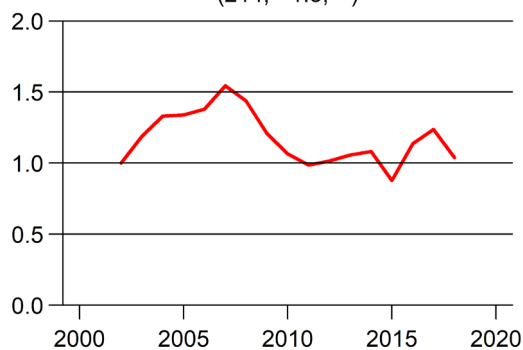
Korsnäbbar är ofta svåra att artbestämma och därför finns denna kategori där observationer av obestämda individer sammanställs. Korsnäbbar är en artgrupp som varierar kraftigt i antal mellan åren och någon signifikant trend kan inte ses i Södermanland. I riket som helhet noteras dock en tydlig signifikant ökning under de senaste 10 åren.

Korsnäbbar total inkluderar alla observationer av korsnäbbar. Mellanårsvariationen är mycket stor då arten uppträder invasionsartat beroende på mängden kottar. Trenden både i Södermanland och riket som helhet är båda ökande. Värdet i Södermanland är ej signifikant vilket det dock är för riket.

Ladusvala, *Hirundo rustica*
(85, 4.5, **)

Kråka, *Corvus corone*
(214, -1.3, *)

Kråkan visar en tydligt negativ trend som är signifikant både i Södermanland och Sverige som helhet. Minskningstakten har nationellt uppgått till 24% under de senaste 18 åren. Detta har gjort att arten vid senaste rödlistningen 2020 klassats som Nära hotad (NT). Minskningstakten gör att arten till och med ligger nära kategorin Sårbar (VU).

Kungsfågel, *Regulus regulus*
(140, 1.1, NS)

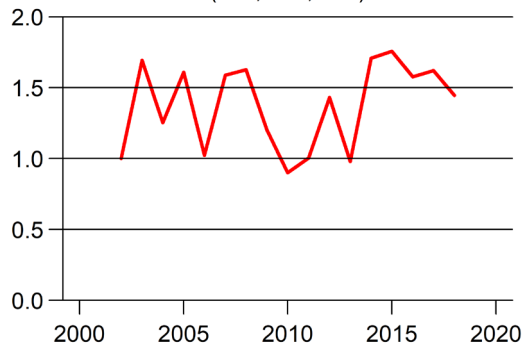
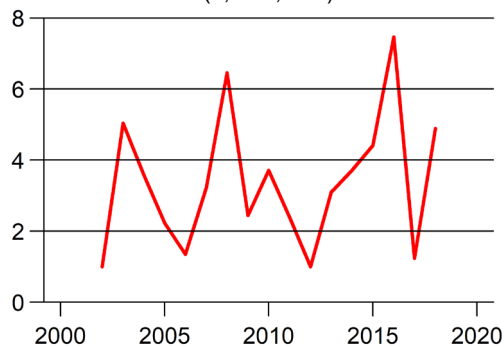

Foto: Kråka.

Kungsfågeln har en något ökande trend i Södermanland som dock ej är signifikant. För riket som helhet har en kraftig statistiskt säkerställd minskning skett under de senaste 30 åren och arten blev rödlistad som Sårbar (VU) på rödlistan 2015. Men eftersom den återhämtat sig något och antalet reproduktiva individer samt förekomstarean överskrider gränsvärdet för rödlistning räknas den åter som Livskraftig (LC).

Kärrsångare, *Acrocephalus palustris*
(5, 2.7, NS)

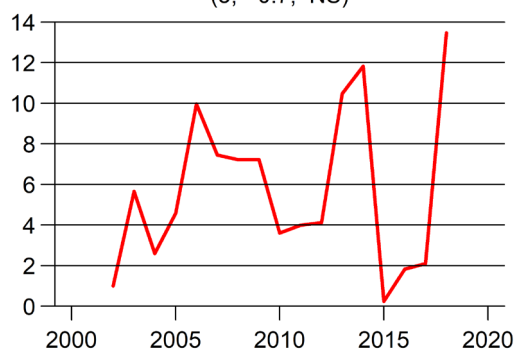
Kärrsångaren är mycket fåtalig i underlaget till trendberäkning i Södermanland så det är inte meningsfullt att tolka resultatet. I riket som helhet är trenden stabil även om inte heller det värdet är signifikant.

Ladusvalan har en tydligt ökande trend i Södermanland som är signifikant. I landet som helhet finns en stabil eller svagt ökande trend som också är signifikant.

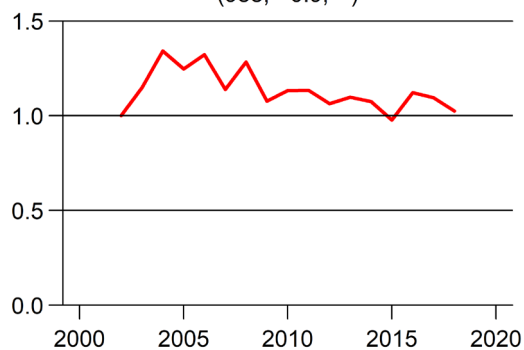

Foto: Ladusvala med unge.

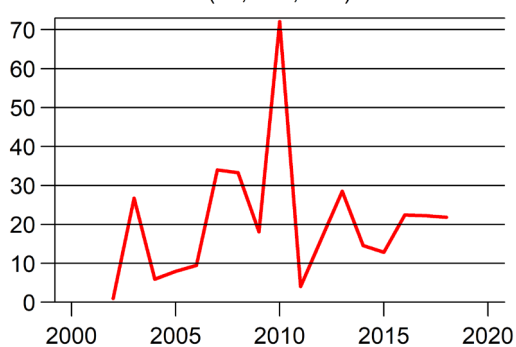
Lärkfalk, *Falco subbuteo*
(3, -0.7, NS)

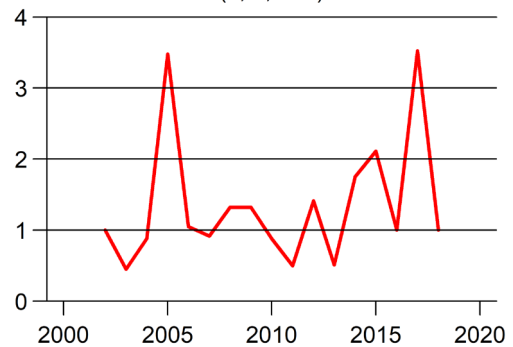
Lövsångare, *Phylloscopus trochilus*
(988, -0.9, *)

Mindre korsnäbb, *Loxia curvirostra*
(54, 8.2, NS)

Morkulla, *Scolopax rusticola*
(2, 3, NS)

Lärkfalken är så fåtalig i inventeringarna i Södermanland att det inte går att göra en bra analys av resultatet. Däremot finns en signifikant tydligt positiv trend för landet som helhet.

Lövsångaren har en signifikant svagt negativ trend i Södermanland. Även i Sverige som helhet är trenden statistiskt säkerställd som negativ. Minskningen har beräknats till 40–46% under de senaste 30 åren och 3–9% de senaste 10 åren. Lövsångaren räknas trots detta fortfarande vara Sveriges vanligaste fågelart tillsammans med bofink.

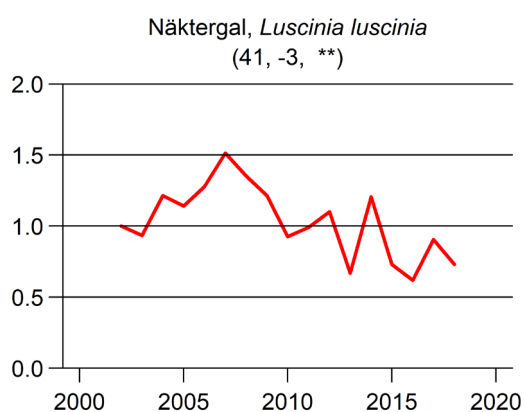
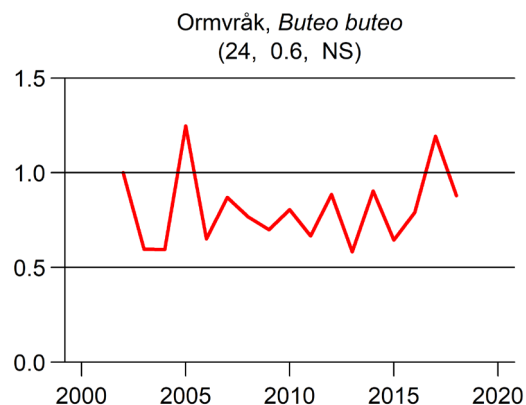
Mindre korsnäbb är en art med extrema naturliga fluktuationer. Det är då svårt att tolka resultaten för Södermanland vilka inte heller är signifikanta. I riket som helhet med större underlag finns dock inget som pekar på betydande populationsförändringar.

Morkulla är en art med mycket få noteringar i samband med inventeringsrutinerna i Södermanland. Detta gör underlaget för litet för att dra några slutsatser. Inte heller nationellt är underlaget statistiskt säkerställt även om

inget heller pekar på några betydande beståndsförändringar.

Foto: Morkulla.

Näktergalen visar en statistiskt säkerställd kraftig nedgång i Södermanland. Denna trend gäller även nationellt. Totalt har arten minskat 30–70% under de senaste 30 åren. Dock har arten ändå betraktats som livskraftig vid senaste rödlistningen.

Nötskrikan har en stabil trend både i Södermanland och nationellt. Dessa värden är dock inte statistiskt säkerställda.

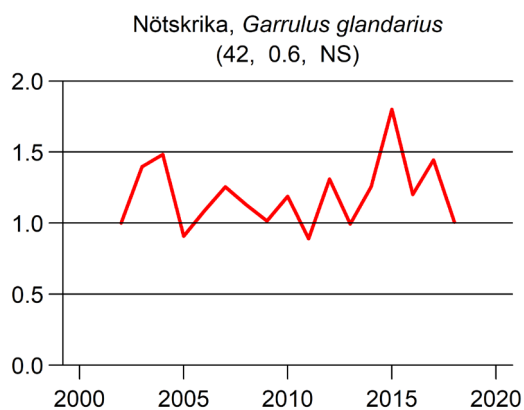
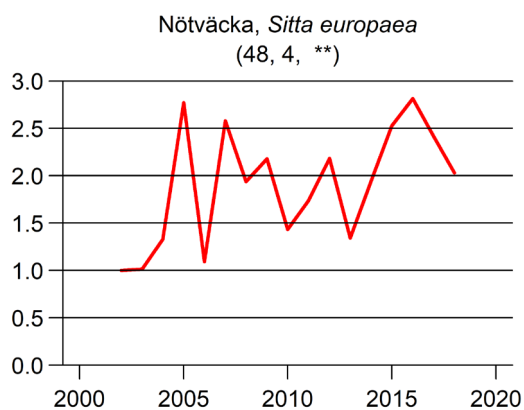

Foto: Nötskrika.

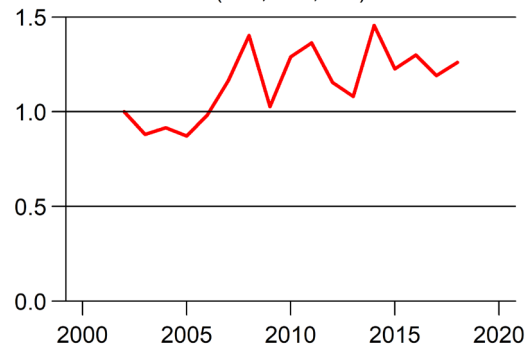
Nötväckan visar en tydligt signifikant ökning både i Södermanland och i Sverige som helhet. Den positiva trenden har pågått under lång tid och bara under de senaste 30 åren har ökningen varit 30–70%.

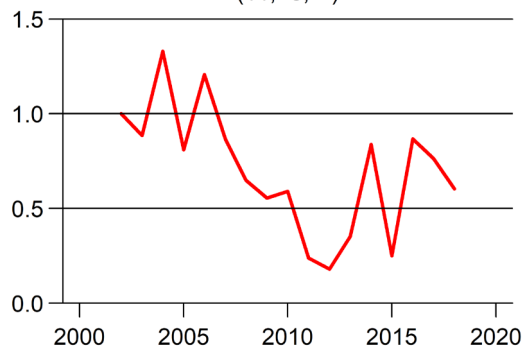
Foto: Nötväcka.

Ormvråken har en stabil population i både Södermanland och nationellt även om värdena inte är signifikanta. Det finns dock inget som tyder på betydande populationsförändringar.

Rödhake, *Erithacus rubecula*
(238, 2.2, ***)

Orre, *Lyrurus tetrix*
(11, -5, *)

Orren har en tydlig negativ trend i Södermanland vilken är signifikant. Även nationellt är arten på minskning. Den har minskat kraftigt med 48–65% under de senaste 30 åren vilket är statistiskt säkerställt, men under de senaste 15 åren har trenden varit mer otydlig och ej signifikant.

Pilfink, *Passer montanus*
(64, 1.8, NS)

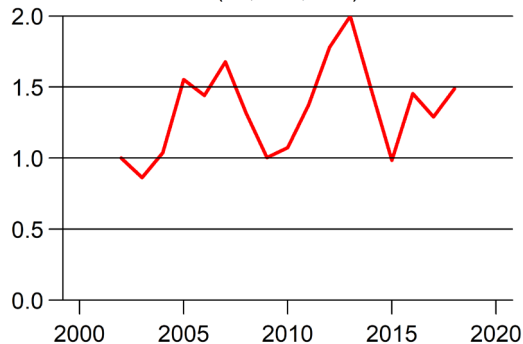
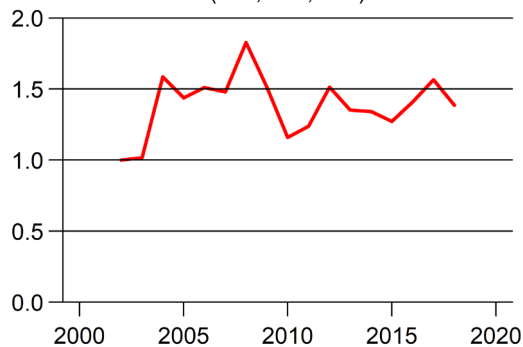

Foto: Orre.

Ringduva, *Columba palumbus*
(454, 0.7, NS)

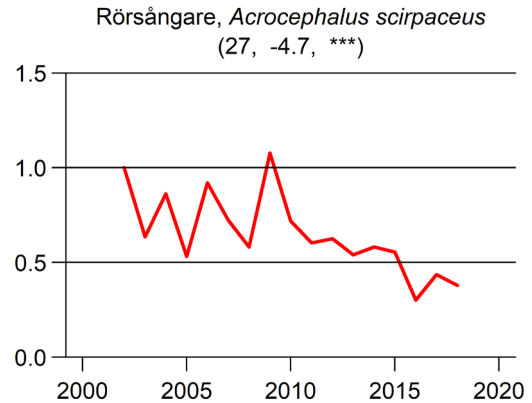
Pilfinken har en positiv icke signifikant trend både i Södermanland och i riket som helhet. Det finns dock inget som tyder på att det inte skulle stämma att arten expanderar.

Ringduvan har en stabil trend i Södermanland vilken dock ej är statistiskt säkerställd. Även nationellt finns inga tecken på att arten har betydande populationsförändringar vilket är en statistiskt säkerställd trend.

Rödhaken har en tydlig signifikant ökning i Södermanland. I riket som helhet finns en svag ökning som likaledes är signifikant.

Foto: Rödthake.

Rödstarten uppvisar en uppåtgående trend både i Södermanland (ej signifikant) och nationellt (signifikant). Ökningen nationellt är mellan 2–14% under de senaste 10 åren.

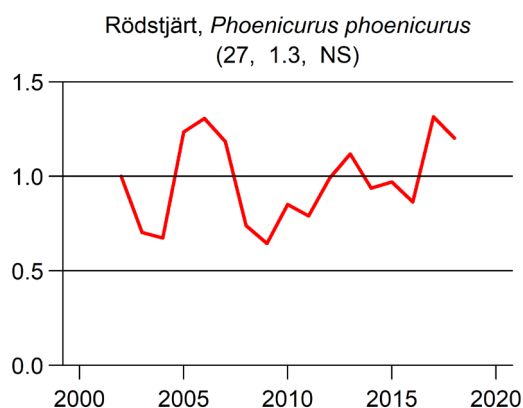
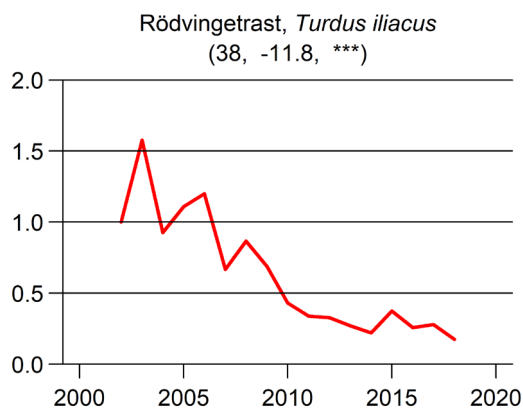
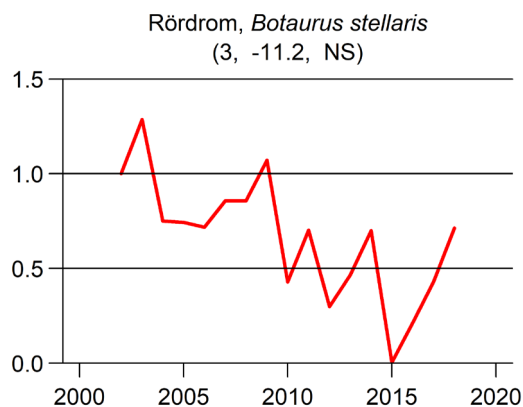

Foto: Rödstarten

Rödvingetrasten har minskat mycket kraftigt i Södermanland. En minskning som är statistiskt säkerställd. Även nationellt minskar rödvingetrasten kraftigt och minskningstakten har legat på 25% under de senaste 15 åren. Minskningen nationellt är likaledes statistiskt säkerställd. Arten har därför hamnat på rödlistan och är nu bedömd som Nära hotad (NT) även om värdet ligger nära sårbar (VU).

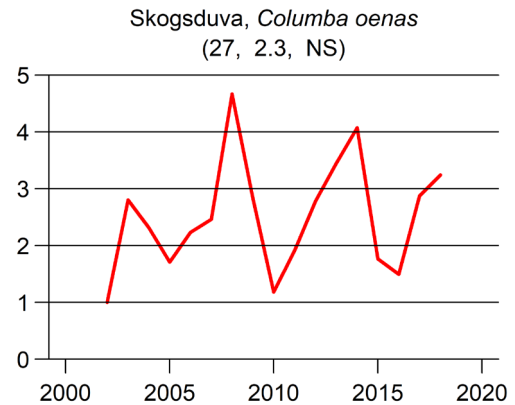
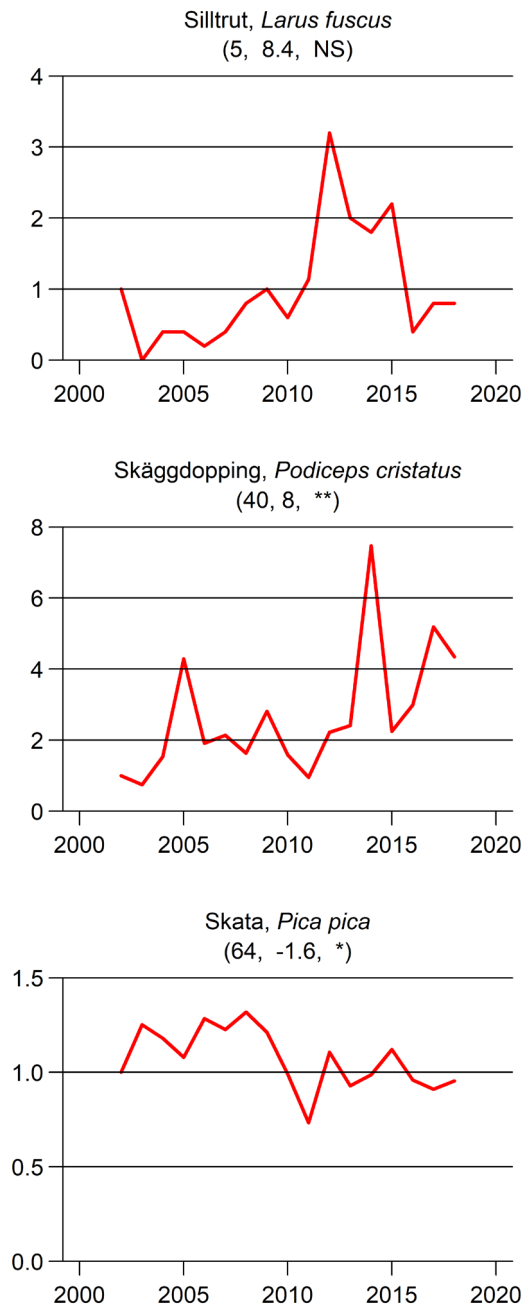

Rördrom är en fåtalig art i Södermanland och är därmed svår att bedöma trender för. Nationellt ser populationen relativt stabil ut även om värdena inte är signifikanta. Men eftersom arten totalt sett är fåtalig i landet så är den bedömd på rödlistan som Nära hotad (NT).

Rörsångaren uppvisar en tydligt nedåtgående trend både i Södermanland och i landet som helhet. Trenderna är statistiskt säkerställda. Rörsångaren har därför rödlistats som Nära hotad (NT) på senaste rödlistan 2020.

Foto: Rösångare.

Silltrut förekommer med flera olika arter varav den som häckar i Södermanland är rasen östersjötrut, *Larus fuscus fuscus*. I standardrutterna för Södermanland är antalet individer så få att det inte går att göra någon bedömning. Men för landet totalt sett har östersjötruten en kraftigt negativ trend. Minskningstakten har uppgått till 10–50% under de senaste 30 åren. Östersjötruten är rödlistad som Sårbar (VU).

Skäggdoppingen har en statistiskt säkerställd kraftig ökning i Södermanland. Även nationellt är arten ökande under de senaste 10–15 åren. Men ser man på längre sikt så har arten minskat med 15–45% under de senaste 30 åren.

Skatan har en statistiskt säkerställd negativ trend både i Södermanland och nationellt. Dock överstiger antalet reproduktiva individer och förekomstarean gränsvärdena för att arten ska bli rödlistad.

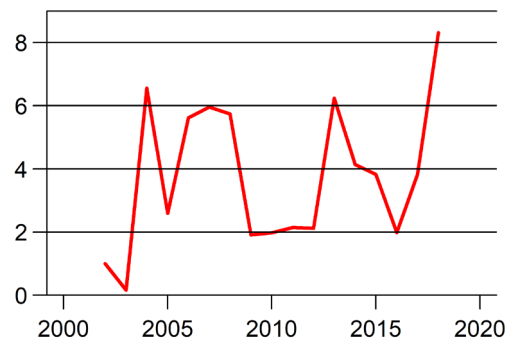
Skogsduvan har en positiv trend i Södermanland vilken dock ej är statistiskt säkerställd. Men trenden är även nationellt ökande vilket kan indikera att trenden i

Södermanland stämmer. Nationellt är trenden statistiskt säkerställd.

Foto: Skogsduva.

Sparvhök, *Accipiter nisus*
(2, 7.8, NS)

Skogssnäppan har en statistiskt säkerställd ökande trend i Södermanland. Detta överensstämmer även med den nationella trenden som också är signifikant tydligt positiv.

Skogssnäppa, *Tringa ochropus*
(29, 4, **)

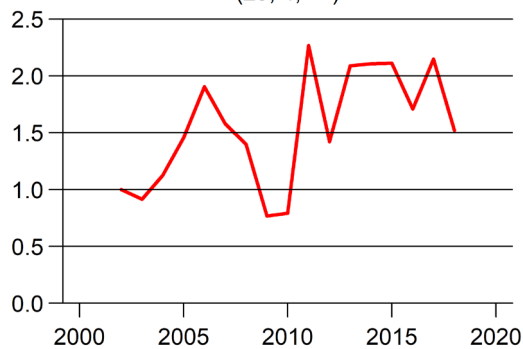
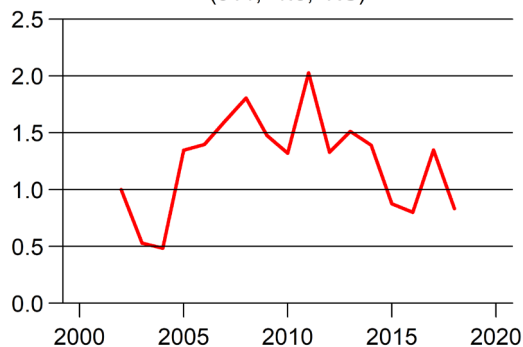

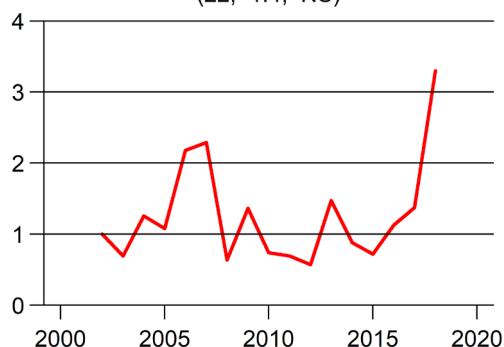
Foto: Skogssnäppa.

Skrattmå, *Chroicocephalus ridibundus*
(311, 1.3, NS)

Skrattmåsen har en ej statistiskt säkerställd trend i Södermanland som är svår att tolka. I landet som helhet har minskningstakten varit statistiskt säkerställd med 25% under de senaste 24 åren. Med anledning av den kraftiga minskningen har skrattnåsen bedömts som Nära hotad (NT) på rödlistan. Värdena ligger dock nära Sårbar (VU).

Sothöna, *Fulica atra*
(22, 1.4, NS)

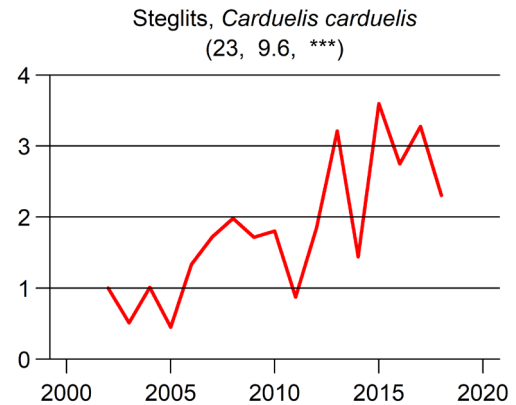

Sothönan har en svagt ökande trend i Södermanland som dock ej är signifikant. Nationellt finns inget som tyder på betydande populationsförändringar.

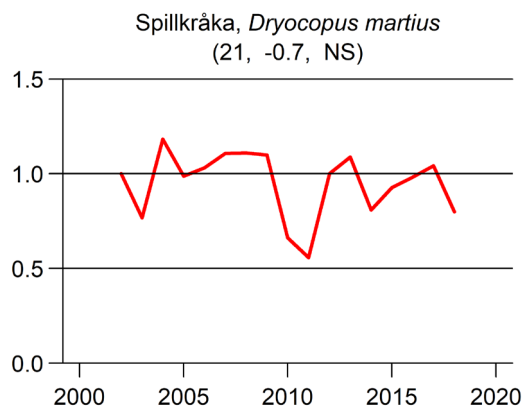
Sparvhök är en art som är fåtalig i inventeringarna i Södermanland vilket gör resultatet svårtolkat. Nationellt har sparvhöken en relativt stabil trend både på 10 och 30 års sikt. Trenden under den senaste 10 årsperioden är dock ej statistiskt säkerställd.

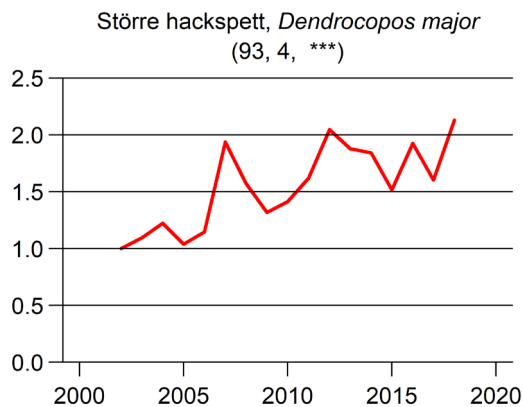
Foto: Skrattmå.

Spillkråkan har en relativt stabil men ej statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Nationellt har spillkråkan minskat med 19% under de senaste 15 åren vilket är statistiskt säkerställt. Detta tillsammans med minskade lämpliga skogshabitat har resulterat i att arten rödlistats som Nära hotad. Minskningstakten gör att den är nära värdet för Sårbar (VU).

Större hackspetten har en tydlig och statistiskt säkerställd ökande trend både i Södermanland och landet som helhet.

Staren har en tydlig signifikant negativ trend både i Södermanland och i landet som helhet. Nationellt har minskningstakten varit hela 48% under de senaste 15 åren. Den kraftiga minskningen har gjort att staren ligger mellan Sårbar (VU) och Starkt hotad (EN). Rödlistningen har efter sammanvägning landat på Sårbar (VU).

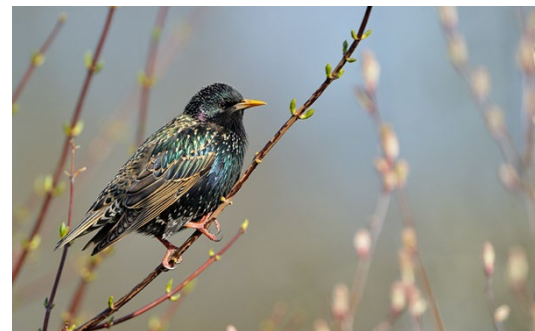
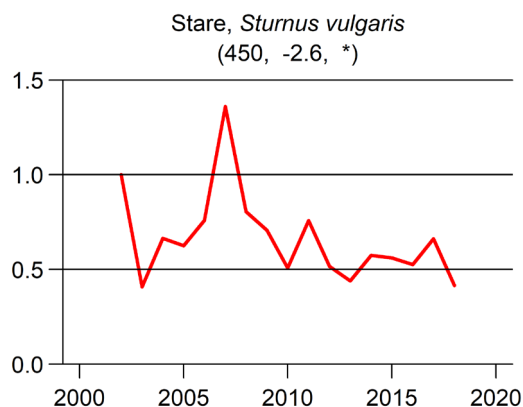

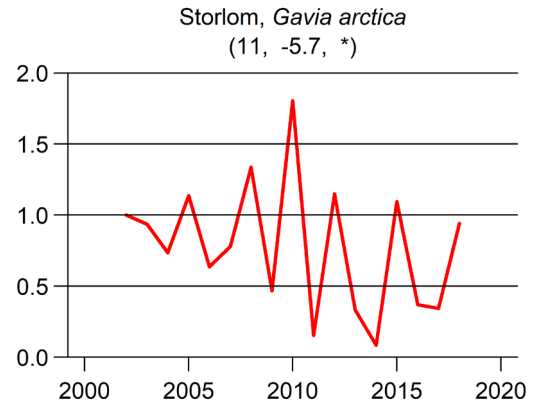
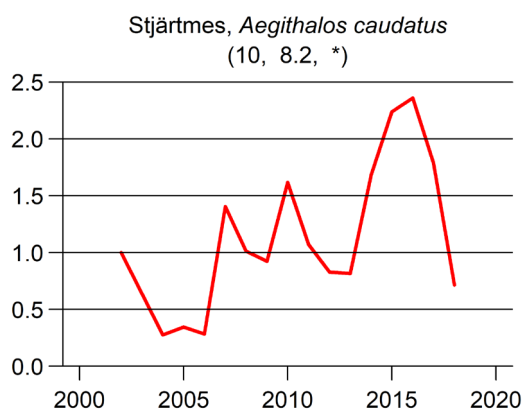
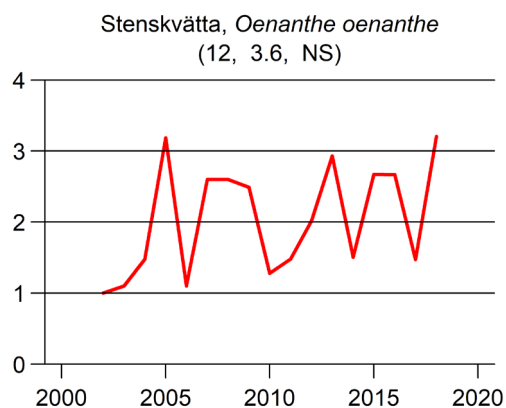
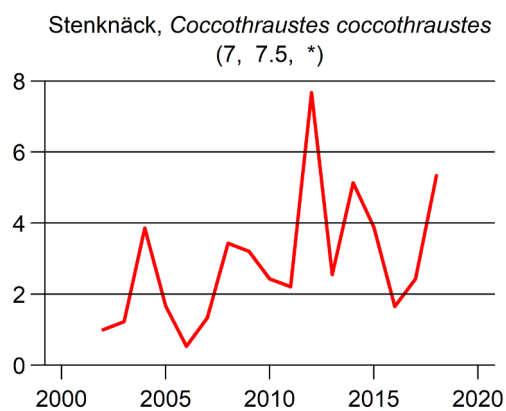
Foto: Stare.

Steglitsen har en mycket kraftig statistiskt säkerställd ökning både i Södermanland och nationellt. Nationellt har arten ökat med 112–245% under de senaste 10 åren. Detta gör steglitsen till en av de mest

framgångsrika arterna i Södermanland och landet som helhet.

Foto: Steglits.

Stenknäcken har en tydlig positiv signifikant ökning i Södermanland. Även nationellt är trenden signifikant kraftigt ökande.

Stenskvättan har ingen statistiskt säkerställd trend även om den är ökande. Nationellt har beståndet minskat med 5–45% under de senaste 30 åren men bedömts vara stabil under de senaste 10 åren och bedöms idag vara livskraftig i rödlistningsarbetet. Stenskvättan var rödlistad som Nära hotad (NT) år 2005.

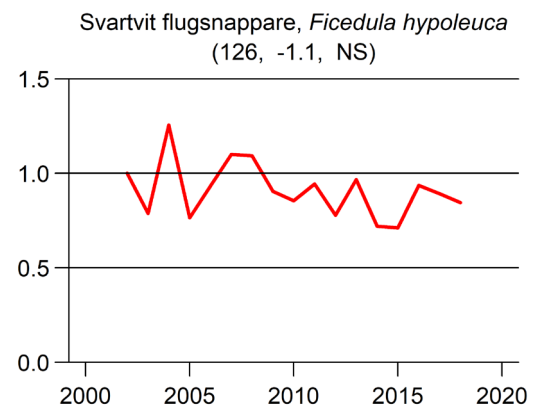
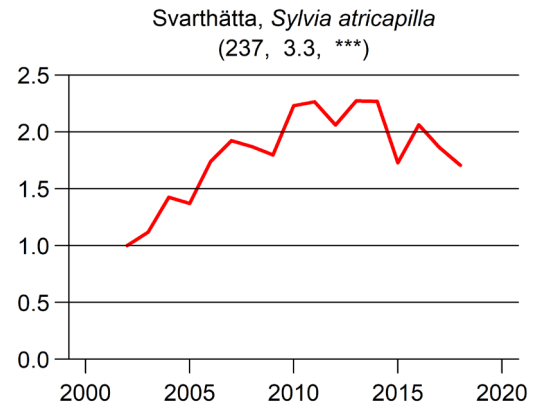
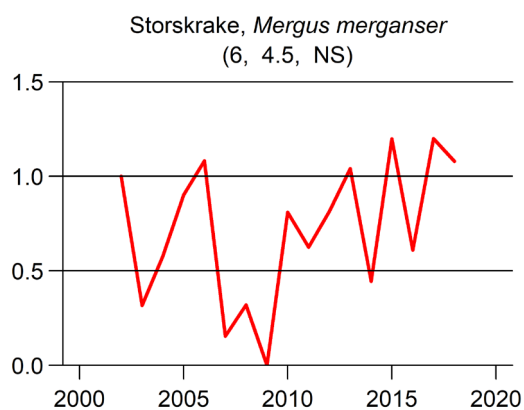
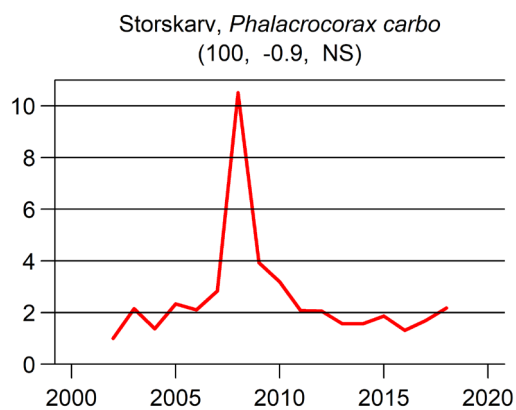
Foto: Stenskvätta.

Stjärtmesen visar en tydlig signifikant ökning i Södermanland. Även nationellt finns en signifikant ökande trend under samma tidsperiod som dock är något svagare.

Foto: Stjærtmes.

Storlommen har trots ett relativt litet underlag i inventeringarna en svagt signifikant med tydlig minskande trend i Södermanland. Nationellt är detta inte lika tydligt men det finns inga tydliga tecken på betydande populationsförändringar. Nationellt är värdena dock ej signifikanta.

Storskarven har en stabil trend i Södermanland men värdet är ej statistiskt säkerställt. Nationellt har trenden varit statistiskt säkerställd och tydligt ökande. Men under de senaste åren syns en stabilisering.

Storskraken har ett mycket litet underlag i inventeringarna i Södermanland och det går därmed inte att dra några slutsatser av trenderna. I riket som helhet finns inte heller ett statistiskt säkerställt material. Men det som finns visar på en relativt stabil trend både på lång (30 år) och kort (10 år) sikt.

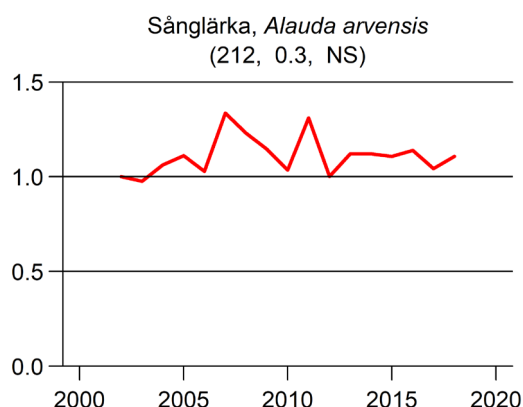
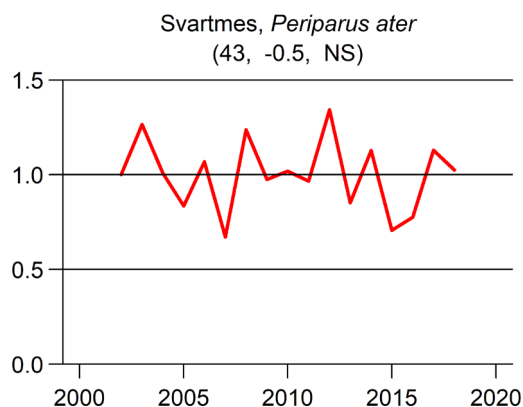
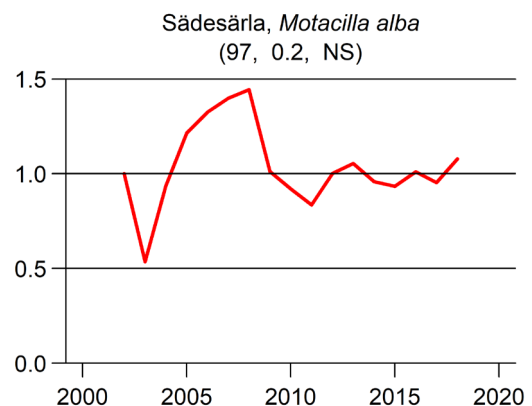
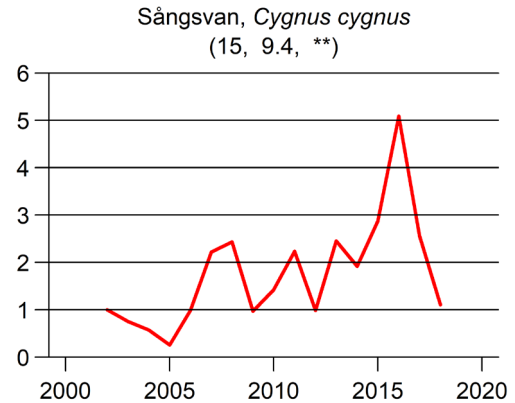
Svarthättan visar en tydligt ökande statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Så är även fallet i landet som helhet. Under de senaste 30 åren har beståndet ökat med

130–170% och under de senaste 10 åren med 10–21%.

Svartvit flugsnappare visar en minskande trend i Södermanland som dock inte är statistiskt säkerställd. Men trenden är även minskande nationellt även om inte den heller är signifikant. Minskningstakten har varit 19% under de senaste 10 åren. Detta har lett till att arten idag är med på rödlistan som nära hotad (NT).

Foto: Svartvit flugsnappare.

Svartmesen visar en svag men ej statistiskt säkerställd minskande trend i Södermanland. Nationellt har arten minskat med 32–49% de senaste 30 åren (statistiskt säkerställd) men har sedan varit stabil de senaste 10 åren (ej statistiskt säkerställd). Arten har bedömts vara livskraftig i arbetet med den svenska rödlistan.

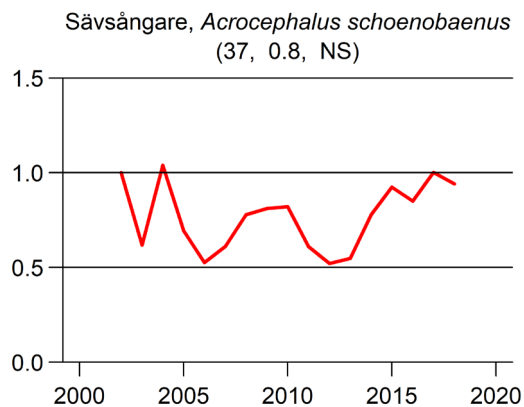
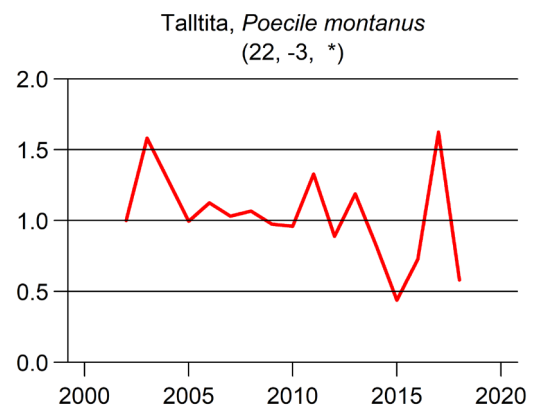
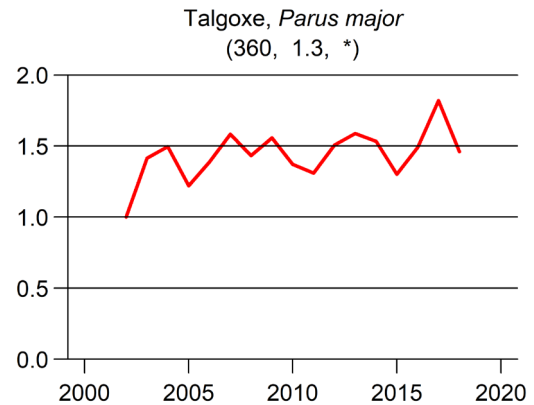
Foto: Svartmes

Sånglärkan har en relativt stabil men ej statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Nationellt har arten ett statistiskt säkerställt resultat som visar att den minskat starkt under den senaste 30 års perioden men att den sedan har stabiliserats på en lägre nivå.

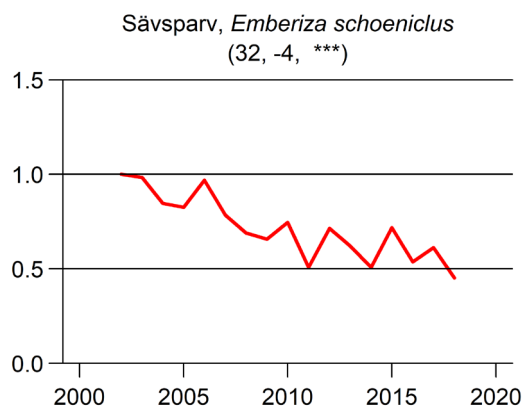
Detta har gjort att den var rödlistad som Nära hotad (NT) 2005, 2010 och 2015 men ansågs vara Livskraftig (LC) 2020.

Sångsvanen har en kraftig och statistiskt säkerställd ökande trend i Södermanland. I landet som helhet är också trenden signifikant kraftigt ökande. Ökningen har varit 94–244% under den senaste 30 årsperioden. Detta gör därmed sångsvanen till en av de mest framgångsrika fågelarterna. Under början av 1900-talet var arten nästan utrotad i landet och endast 20 par återstod på avsides belägna häckningsplatser i Lappland.

Sädesärta har ingen statistiskt säkerställd trend i Södermanland. I landet som helhet föreligger risk om misstanke om populationsminskning (signifikant). Arten bedöms ändå som livskraftig i den svenska rödlistan.

Sävsångaren har ingen statistiskt säkerställd trend, vare sig i Södermanland eller i landet som helhet. De trender som finns antyder dock att arten har ett stabilt tillstånd. Inom det svenska rödlistningsarbetet anses arten dock ha en minskande eller förväntad minskning av populationen.

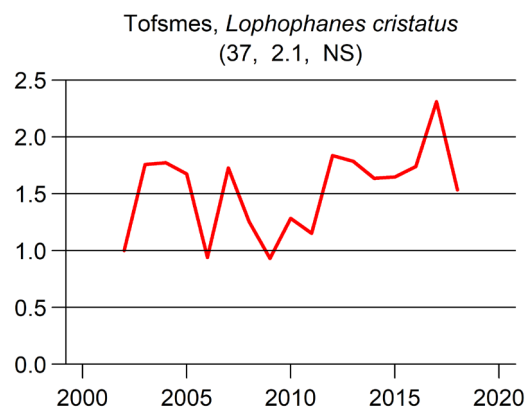
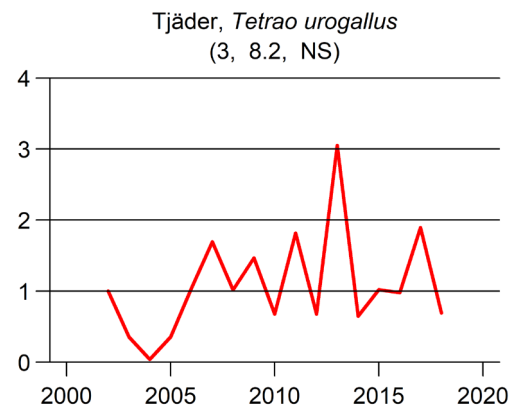
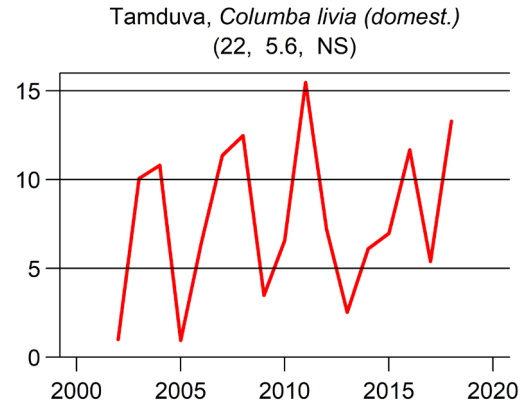
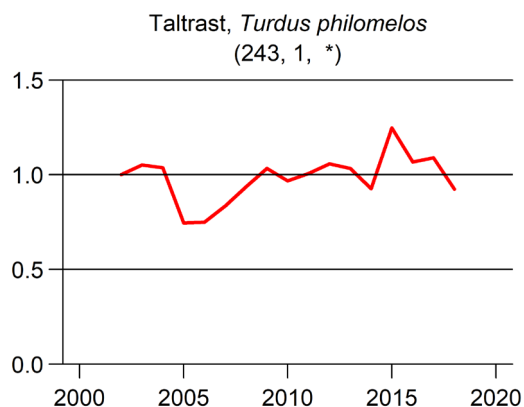
Sävsparven har en tydlig statistiskt säkerställd minskande trend i både Södermanland och landet som helhet. Under de senaste 10 åren har minskningstakten varit 15%. Innan dess var minskningen ännu högre och därför har arten vid senaste rödlistningen gått från Sårbar (VU) till Nära hotad (NT).

Foto: Sävsparr.

Talgoxen har en statistiskt säkerställd svagt ökande trend både i Södermanland och i landet som helhet.

Talltitan har en tydligt nedåtgående trend både i Södermanland och nationellt vilken är statistiskt säkerställd. Nationellt har minskningstakten varit 20% under de senaste 10 åren vilket resulterat i att arten nu rödlistats som Nära hotad (NT). Minskningstakten har dock varit nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Taltrasten har en statistiskt säkerställd stabil eller möjligen ökande trend både i Södermanland och nationellt.

Tamduvan har ingen statistiskt säkerställd trend under de senaste 10 åren vare sig i Södermanland eller i landet som helhet. De trender som dock finns är ökande.

Tjäder har ingen statistiskt säkerställd trend i Södermanland och underlaget är allt för litet för att dra några slutsatser. Nationellt finns statistiskt säkerställt resultat

och där ser man dock att inga stora populationsförändringar sker. På lite längre sikt har arten dock minskat i Götaland och södra Svealand.

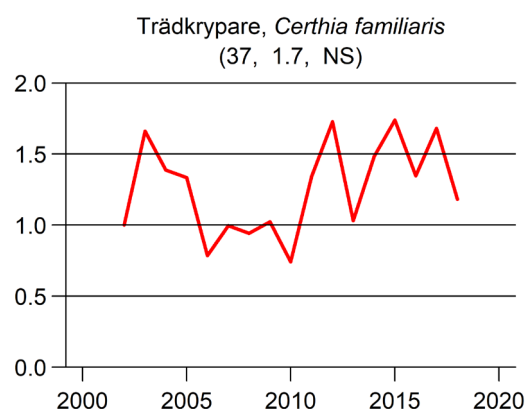
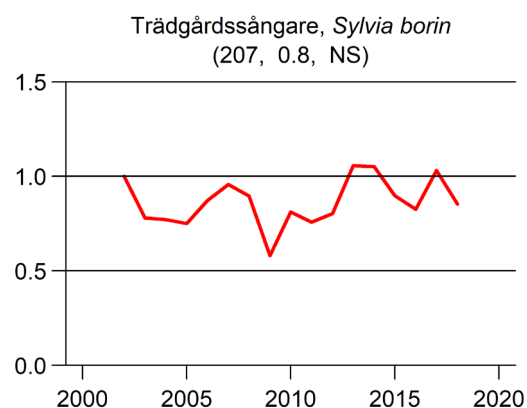
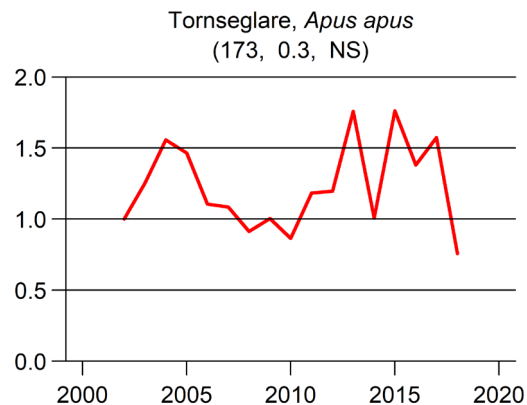
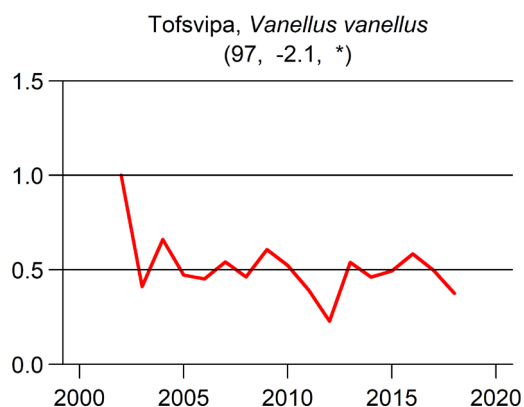

Foto: Tjäder.

Tofsmesen har ingen statistiskt säkerställd trend i Södermanland, men den trend som finns är ökande. Nationellt finns dock en säkerställd trend och även den är ökande.

Foto: Tofsmes.

Tofsvipan har en statistiskt säkerställd negativ trend i både Södermanland och i landet som helhet. Nationellt har arten minskat med 39% under de senaste 18 åren. Detta har lett till att tofsvipan vid den senaste rödlistningen bedömts som Sårbar (VU).

Foto: Tofsvipa.

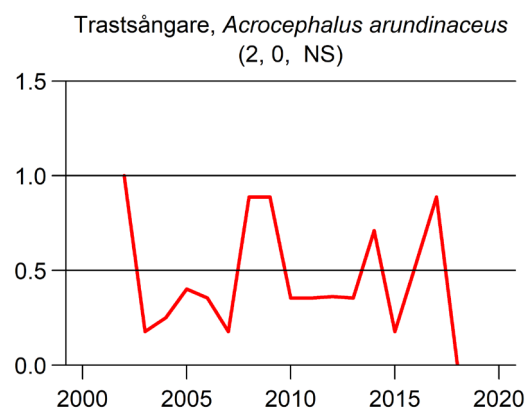
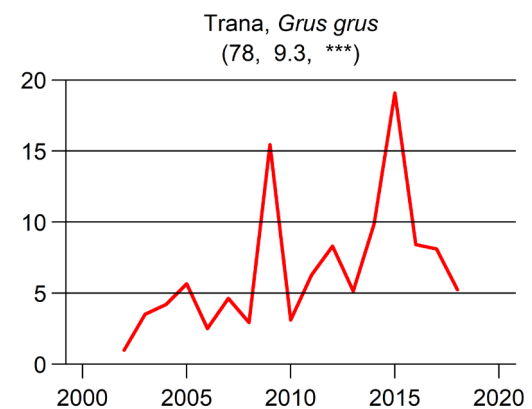
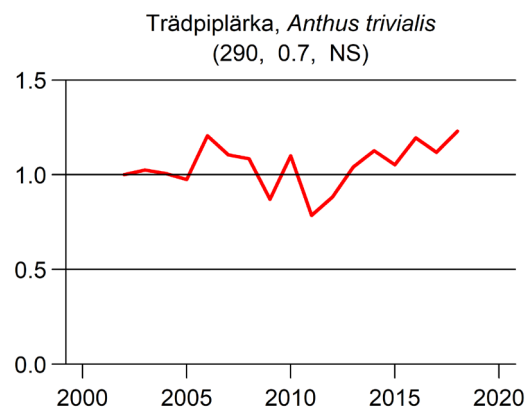
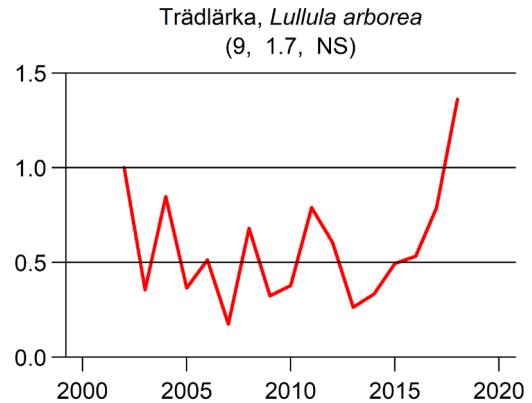
Tornseglaren har ingen statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Nationellt noteras dock en mycket tydlig signifikant nedgång. Minskningstakten har uppgått till 54% under de senaste 24 åren. Denna kraftiga nedgång har lett till att arten nu rödlistats som Starkt hotad (EN).

Foto: Tornseglare.

Trädgårdssångaren har en stabil trend både i Södermanland och nationellt. Den är inte statistiskt säkerställd i Södermanland men det är den nationellt.

Trädskräparen har en ökande men ej statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Nationellt är ökningen dock tydlig och signifikant med 11–42% under de senaste 10 åren. På längre sikt har trenden dock varit minskande.

Trädlärkan har en ökande men ej statistiskt säkerställd trend i Södermanland.

Nationellt har trenden de senaste åren ökat med 100–200% (statistiskt säkerställd). Men under de senaste 10 åren har trenden varit stabil, dock ej signifikant. Arten bedöms som livskraftig i landet.

Foto: Trädlärka.

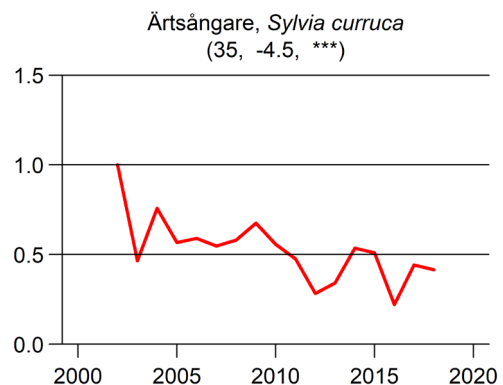
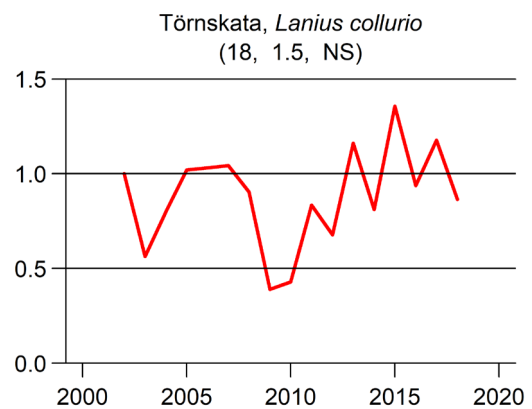
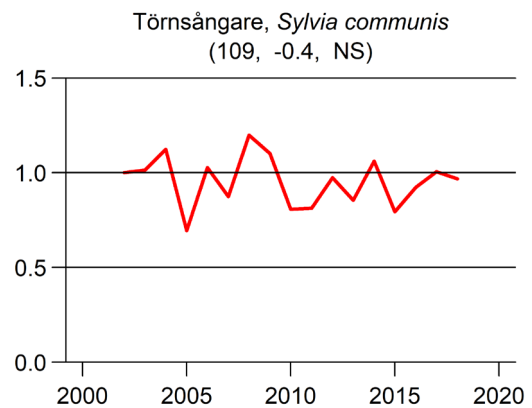
Trädpiplärkan har en stabil trend både i Södermanland och nationellt. Trenden är ej statistiskt säkerställd i Södermanland men det är den nationellt. På 30 år sikt ses dock en minskning.

Trana har en mycket tydlig statistiskt säkerställd positiv trend både i Södermanland och nationellt. Ökningen nationellt under de senaste 30 åren har varit 150–250% och den fortgår.

Foto: Trana.

Trastsångare är en fåtalig art och har ett allt för litet underlag i Södermanland för att kunna bedömas. Nationellt är arten rödlistad som Nära hotad (NT) med anledning av den totalt sett lilla populationen. Egentligen ligger gränsvärdet under Sårbar (VU), men eftersom man har bedömt att arten kan invandra från kringliggande länder har värdet justerats och arten hamnat på Nära hotad (NT).

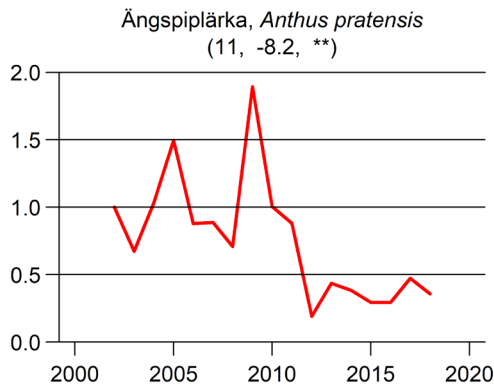

Foto: Ängsplärka.

Törnsångaren har ingen signifikant trend i Södermanland, men den som finns visar på en stabil trend. Nationellt ser vi en statistiskt säkerställd stabil eller svagt ökande trend.

Törnskatan har ingen statistiskt säkerställd trend i Södermanland. Den som finns är dock svagt ökande. Nationellt syns inga betydande populationsförändringar och arten har bedömts som livskraftig i den svenska rödlistan. Den långsiktiga trenden är statistiskt säkerställd, men inte den senaste 10 årsperioden.

Ärtsångaren har en statistiskt säkerställd kraftig minskning i Södermanland. Även nationellt är trenden tydlig och signifikant. På 30 års sikt har populationen varit stabil, men under de senaste 10 åren har minskningstakten varit 20%. Detta har lett till att arten vid senaste rödlistningsarbetet bedömts till Nära hotad (NT).

Ängsplärkan har en statistiskt säkerställd kraftig nedgång i Södermanland. Detta är faktiskt en av de arter som minskat allra mest kraftigt. I landet totalt sett är inte trenden samstämmig utan istället mer stabil men inte heller signifikant.

Förändringar av fågelfaunan

Faunan och florán är under ständig förändring. Arter ökar och minskar av många olika orsaker. Det kan vara kopplat till förändringar i naturmiljön som både orsakas av mänsklig påverkan eller naturliga fluktuationer. En faktor som definitivt påverkar vilka arter som ökar och minskar är förändringar i klimatet. Vi kommer med anledning av detta sannolikt se en rad nya fågelarter som kommer vandra in i landskapet och etablera sig som häckfåglar. En art som relativt nyligen kommit och nu häckar i Södermanland är den röda gladan. En annan art som är på stark expansion är den brandkronade kungsfågeln som nu konstaterats häcka vid något enstaka tillfälle. Andra arter som knackar på dörren är svarthakad buskskvätta och ägretthäger vilka nu ses allt oftare i Södermanland. Kanske kommer någon eller några av dessa arter återfinnas i trendanalyser i Svensk fågeltaxering i framtiden. Det finns naturligtvis också risk att några arter kommer falla bort. En art som är på väg bort från landskapet är ortolansparven. För att veta hur det fortsatt går för fågelfaunan kommer fortsatta årliga inventeringar vara en viktig del för att ha ett bra underlag så att rätt åtgärder kan sättas in så tidigt som möjligt för att motverka att arter minskar eller i värsta fall försvinner.

Foto: Ägretthäger och brandkronad kungsfågel kan på sikt bli nya årliga häckfåglar i Södermanland.

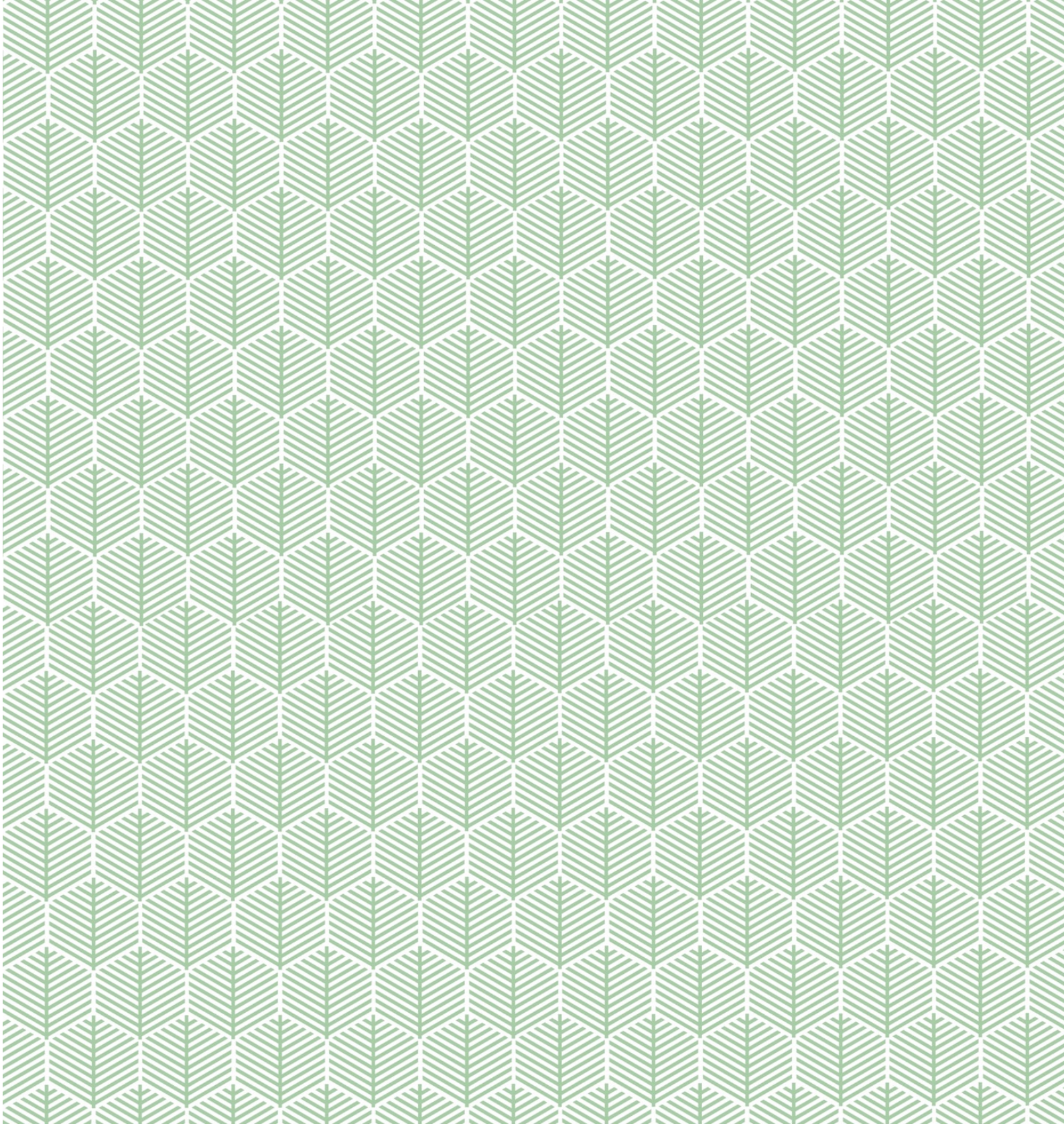
Foto: Röd glada har på senare år etablerat sig som häckfågel i Södermanland. Mycket talar just nu för att den kommer öka allt mer de kommande åren.

Referenser

ArtDatabanken 2020. Rödlstade arter i Sverige 2020. *ArtDatabanken, SLU, Uppsala*.

Green, M, Haas, F & Lindström, Å. 2018. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. *Årsrapport för 2018. Rapport, Biologiska institutionen, Lunds universitet*.

Ottosson, U. Ottvall, R. Elmberg, J. m fl. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. *Sveriges ornitologiska förening*.

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen Södermanlands län

Besöksadress: Stora Torget 13 • Postadress: 611 86 Nyköping

010-223 40 00 • sodermanland@lansstyrelsen.se • www.lansstyrelsen.se/sodermanland